

โครงการ งานซ่อมแซมบูรณะ พระอุโบสถ(เก่า) วัดสว่างค์

ตำบลท่าเจ้าสนุก อำเภอท่าเรือ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปีงบประมาณ ๒๕๕๒

รายงานการขุดแต่งทางวิชาการโบราณคดี

เสนอ

สำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา
กรมศิลปากร

โดย บริษัท กันต์กนิษฐ์ ก่อสร้าง จำกัด

คำนำ

การดำเนินงานชุดแต่งทางวิชาการโบราณคดีภายในโบราณสถานวัดสฎางค์ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ งานซ่อมแซม บูรณะพระอุโบสถ(เก่า) วัดสฎางค์ ตำบลท่าเจ้าสนุก อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีงบประมาณ ๒๕๕๒ โดยความรับผิดชอบของสำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปากร ซึ่งวัดสฎางค์เป็นโบราณสถานแห่งหนึ่ง ที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ในแง่ของการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติให้มั่นคงสถาพรสืบไป

การดำเนินงานทางโบราณคดีครั้งนี้ มีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่กำแพงแก้วที่ล้อมรอบพระอุโบสถ(เก่า) วัดสฎางค์ ซึ่งตั้งหันหน้าทางด้านทิศตะวันออกเฉียงแม่น้ำป่าสัก ทางด้านทิศใต้ปรากฏเป็นวิหารที่ถูกบูรณะขึ้นใหม่ทดแทนของเดิม โดยมีเจดีย์ประจํามุมตั้งอยู่ภายในกำแพงที่ล้อมรอบวิหาร ซึ่งทางด้านทิศเหนือใช้ร่วมกับกำแพงแก้วล้อมรอบพระอุโบสถ

ภายหลังการขุดค้น ขุดแต่งและขุดตรวจหาแนวโบราณสถานในบริเวณพื้นที่บริเวณดังกล่าว ทำให้ทราบถึงลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของสิ่งก่อสร้างอื่นเพิ่มเติม อันได้แก่ ส่วนฐานเจดีย์ ส่วนฐานรองรับใบเสมา ส่วนฐานของแนวกำแพงแก้ว และส่วนฐานซุ้มประตู รวมถึงหลักฐานทางโบราณคดีประเภทโบราณวัตถุ ที่พบจากการขุดแต่ง

การดำเนินงานชุดแต่งโบราณสถานพระอุโบสถวัดสฎางค์ครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีโดยการสนับสนุนทั้งจากเจ้าอาวาส พระลูกวัด และสำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา บริษัท กันต์กนิษฐ์ ก่อสร้าง จำกัด ซึ่งปฏิบัติงานด้านโบราณคดีดังกล่าว ขอแสดงความขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

บริษัท กันต์กนิษฐ์ ก่อสร้าง จำกัด

กันยายน ๒๕๕๒

อภินันทนาการ
จากกรมศิลปากร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพถ่าย	จ
สารบัญภาพลายเส้น	ช
สารบัญผังรูปแบบ	ฉ
บทนำ	๑
บทที่ ๑ การดำเนินงานทางโบราณคดี	๕
๑.๑ ที่ตั้ง	๕
๑.๒ สภาพปัจจุบันของโบราณสถาน	๖
๑.๓ การวางผังหลุมขุดค้นขุดแต่งทางโบราณคดี	๑๐
๑.๔ เทคนิคการขุดแต่งโบราณสถาน	๑๑
๑.๕ เทคนิคการขุดค้นทางโบราณคดี	๑๑
๑.๖ การเก็บหลักฐานและการบันทึกข้อมูล	๑๑
บทที่ ๒ โบราณสถานภายหลังการขุดแต่ง	๑๓
๒.๑ สภาพโดยทั่วไปและลักษณะแผนผัง	๑๓
๒.๒ ลักษณะโบราณสถานหลังการขุดแต่ง	๑๓
บทที่ ๓ โบราณวัตถุที่พบจากการขุดแต่ง	๑๖
๓.๑ โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบสถาปัตยกรรม	๑๖
๓.๑.๑ ประเภทดินเผา	๑๖
๓.๑.๒ ประเภทโลหะ	๑๙
๓.๒ โบราณวัตถุที่เป็นรูปเคารพทางศาสนา	๒๑
๓.๒.๑ ประเภทดินเผา	๒๑
๓.๒.๒ ประเภทสำริด	๒๒
๓.๒.๓ ประเภทปูนปั้น	๒๔
๓.๒.๔ ประเภทหิน	๒๔
๓.๓ โบราณวัตถุประเภทอื่นๆ	๒๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า	
บทที่ ๔	การขุดค้นขุดตรวจทางโบราณคดี	๒๖
๔.๑	หลุมขุดค้นที่ PIT 1	๒๖
๔.๑.๑	ตำแหน่งที่ตั้ง	๒๖
๔.๑.๒	การดำเนินงานทางโบราณคดี	๒๖
๔.๑.๓	ชั้นทับถมทางโบราณคดี	๒๗
๔.๑.๔	โบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้น	๒๗
๔.๑.๕	สรุปผลการขุดค้น	๒๗
๔.๒	หลุมขุดค้นที่ PIT 2	๒๙
๔.๑.๑	ตำแหน่งที่ตั้ง	๒๙
๔.๑.๒	การดำเนินงานทางโบราณคดี	๒๙
๔.๑.๓	ชั้นทับถมทางโบราณคดี	๒๙
๔.๑.๔	โบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้น	๓๐
๔.๑.๕	สรุปผลการขุดค้น	๓๐
๔.๓	หลุมขุดตรวจ TP.1	๓๑
๔.๔	หลุมขุดตรวจ TP.2	๓๒
๔.๕	หลุมขุดตรวจ TP.3	๓๓
๔.๖	หลุมขุดตรวจหาแนวโบราณสถาน.	๓๔
บทที่ ๕	การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ	๓๕
๕.๑	ด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี	๓๕
๕.๒	รูปทรงสันนิษฐานทางสถาปัตยกรรม	๓๖
๕.๓	ด้านอายุสมัยของโบราณสถาน	๓๗
บทที่ ๖	สรุป	๓๘
บรรณานุกรม		๔๐
ภาพลายเส้น		๔๑
ผังรูปแบบ		๔๓

สารบัญภาพถ่าย

ลำดับ	แสดง	หน้าที่
ภาพที่ ๑	พระอุโบสถด้านทิศใต้	๗
ภาพที่ ๒	พระอุโบสถ ด้านทิศเหนือ-ตะวันตก	๗
ภาพที่ ๓	พระอุโบสถ ด้านทิศตะวันตก-ใต้	๗
ภาพที่ ๔	พระอุโบสถ ด้านทิศตะวันออก	๗
ภาพที่ ๕	พื้นที่ภายในกำแพงแก้ว ด้านทิศเหนือ	๘
ภาพที่ ๖	พื้นที่ภายในกำแพงแก้ว ด้านทิศใต้	๘
ภาพที่ ๗	พื้นที่ภายในกำแพงแก้ว ด้านทิศตะวันตก	๘
ภาพที่ ๘	พื้นที่ภายในกำแพงแก้ว ด้านทิศตะวันตก	๘
ภาพที่ ๙	พื้นที่ภายนอกกำแพงแก้ว ด้านทิศตะวันออก	๙
ภาพที่ ๑๐	พื้นที่ภายนอกกำแพงแก้ว ด้านทิศเหนือ	๙
ภาพที่ ๑๑	พื้นที่ภายนอกกำแพงแก้ว ด้านทิศใต้	๙
ภาพที่ ๑๒	วิหารพระศรีอารียเมตไตรย์ ด้านทิศใต้	๑๐
ภาพที่ ๑๓	พื้นที่ในกำแพงแก้ว ด้านทิศเหนือ สภาพหลังขุดแต่ง	๑๔
ภาพที่ ๑๔	พื้นที่ในกำแพงแก้ว ด้านทิศใต้ สภาพหลังขุดแต่ง	๑๔
ภาพที่ ๑๕	ฐานเจดีย์ประธาน ด้านทิศใต้ สภาพหลังขุดแต่ง	๑๔
ภาพที่ ๑๖	พื้นที่นอกกำแพงแก้ว ด้านทิศเหนือ สภาพหลังขุดแต่ง	๑๕
ภาพที่ ๑๗	พื้นที่นอกกำแพงแก้ว ด้านทิศใต้ สภาพหลังขุดแต่ง	๑๕
ภาพที่ ๑๘	พื้นที่นอกกำแพงแก้ว ด้านทิศเหนือ สภาพหลังขุดแต่ง	๑๕
ภาพที่ ๑๙	พื้นที่นอกกำแพงแก้ว ด้านทิศตะวันออก สภาพหลังขุดแต่ง	๑๕
ภาพที่ ๒๐	ตัวอย่างกระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้	๑๗
ภาพที่ ๒๑	ตัวอย่างกระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย	๑๗
ภาพที่ ๒๒	ตัวอย่างกระเบื้องเกล็ดเต่า	๑๗
ภาพที่ ๒๓	ตัวอย่างกระเบื้องเกล็ด	๑๗
ภาพที่ ๒๔	กระเบื้องเชิงชาย ลายพันธุ์พุกษา แบบที่ 1	๑๘
ภาพที่ ๒๕	กระเบื้องเชิงชาย ลายพันธุ์พุกษา แบบที่ 2	๑๘
ภาพที่ ๒๖	กระเบื้องเชิงชายลาย พันธุ์พุกษา แบบที่ 3	๑๘
ภาพที่ ๒๗	กระเบื้องเชิงชาย ลายเทพพนม แบบที่ 1	๑๙
ภาพที่ ๒๘	กระเบื้องเชิงชาย ลายเทพพนม แบบที่ 2	๑๙
ภาพที่ ๒๙	ตะปูเหล็ก พบที่ GRID N6E6	๑๙
ภาพที่ ๓๐	ตะปูเหล็ก พบที่ GRID N6E5	๑๙

สารบัญภาพถ่าย (ต่อ)

ลำดับ	แสดง	หน้าที่
ภาพที่ ๓๑	ตะปูเหล็ก พบที่ GRID N5E2	๒๐
ภาพที่ ๓๒	ตะปูปลิง พบที่ GRID N6E1	๒๐
ภาพที่ ๓๓	ชิ้นส่วนฐานพระบุเงิน พบที่ GRID N6E6	๒๑
ภาพที่ ๓๔	ชิ้นส่วนฐานพระบุเงิน พบที่ GRID N6E6	๒๑
ภาพที่ ๓๕	ชิ้นส่วนพระบุเงิน พบที่ GRID N6E6	๒๑
ภาพที่ ๓๖	ชิ้นส่วนฐานพระบุเงิน พบที่ GRID N6E1	๒๑
ภาพที่ ๓๗	ชิ้นส่วนพระบุเงิน พบที่ GRID N4E2	๒๑
ภาพที่ ๓๘	พระพุทธรูปสำริด ไม่ทรงเครื่อง พบที่ GRID N5E2	๒๒
ภาพที่ ๓๙	ชิ้นส่วนพระหัตถ์ปูนปั้น พบที่ GRID N3E5	๒๔
ภาพที่ ๔๐	ชิ้นส่วนอุษณียะระ พบที่ GRID N3E5	๒๔
ภาพที่ ๔๑	เบียดินเผา จำนวน ๒ ชิ้น พบที่ GRID N4E2	๒๕
ภาพที่ ๔๒	PROFILE PIT 1 ด้านทิศเหนือ	๒๘
ภาพที่ ๔๓	PROFILE PIT 1 ด้านทิศตะวันออก	๒๘
ภาพที่ ๔๔	PROFILE PIT 1 ด้านทิศใต้	๒๘
ภาพที่ ๔๕	PROFILE PIT 1 ด้านทิศตะวันตก	๒๘
ภาพที่ ๔๖	PROFILE PIT 1 ด้านทิศเหนือ	๓๐
ภาพที่ ๔๗	PROFILE PIT 1 ด้านทิศตะวันออก	๓๐
ภาพที่ ๔๘	PROFILE PIT 1 ด้านทิศใต้	๓๑
ภาพที่ ๔๙	PROFILE PIT 1 ด้านทิศตะวันตก	๓๑
ภาพที่ ๕๐	หลุมขุดตรวจหมายเลข ๑	๓๑
ภาพที่ ๕๑	หลุมขุดตรวจหมายเลข ๑	๓๑
ภาพที่ ๕๒	หลุมขุดตรวจหมายเลข ๑	๓๒
ภาพที่ ๕๓	หลุมขุดตรวจหมายเลข 2	๓๒
ภาพที่ ๕๔	ฐานเสาก่ออิฐฉาบปูนที่พบ	๓๒
ภาพที่ ๕๕	หลุมขุดตรวจหมายเลข 1	๓๓
ภาพที่ ๕๖	หลุมขุดตรวจหมายเลข ๒	๓๓
ภาพที่ ๕๗	หลุมขุดตรวจหมายเลข ๒	๓๓
ภาพที่ ๕๘	หลุมขุดตรวจหมายเลข ๒	๓๔
ภาพที่ ๕๙	หลุมขุดตรวจหาแนวโบราณสถาน	๓๔
ภาพที่ ๖๐	หลุมขุดตรวจหาแนวโบราณสถาน	๓๔

สารบัญภาพลายเส้นผังชั้นดิน

ลำดับที่	แสดง	หน้าที่
๑	PROFILE PIT 1	๔๑
๒	PROFILE PIT 2	๔๒

สารบัญผังรูปแบบ

แผ่นที่	แสดง	หน้าที่
๑	ผังแนวกริดหลุมขุดค้นและขุดแต่งทางโบราณคดี	๔๓
๒	ผังขุดค้นและขุดแต่งทางโบราณคดี	๔๔
๓	แบบขุดแต่งผนังรอบพระอุโบสถ	๔๕
๔	แบบขุดแต่งกำแพงแก้วด้านทิศเหนือ,ทิศใต้ พระอุโบสถ	๔๖
๕	แบบขุดแต่งกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออก,ทิศตะวันตก พระอุโบสถ	๔๗
๖	แบบขุดแต่งฐานใบเสมา 1-4	๔๘
๗	แบบขุดแต่งฐานใบเสมา 5-8	๔๙

บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล

วัดสฎางค์ ตั้งอยู่บ้านสฎางค์ ตำบลท่าเจ้าสนุก อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ห่างจากวัดไม้รวกลงมาทางทิศใต้ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร โบราณสถานวัดสฎางค์อยู่ภายในวัดสฎางค์ ซึ่งปัจจุบันเป็นวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่

การวางแผนผังของโบราณสถานวัดสฎางค์ มีพระอุโบสถเป็นประธานของวัด หันหน้าเข้าสู่แม่น้ำป่าสัก ทางด้านทิศตะวันออก พระอุโบสถจะมีฐานประดิษฐานโบสถ์ ๘ ทิศ ด้านหลังพระอุโบสถมีร่องรอยของกองอิฐและดินอยู่ น่าจะเป็นตำแหน่งที่ตั้งของเจดีย์ พระอุโบสถดังกล่าวจะถูกล้อมรอบด้วยกำแพง ซึ่งปรากฏซุ้มประตูทางเข้าตรงกึ่งกลางของกำแพงด้านละ ๑ ประตู นอกกำแพงแก้วทางด้านทิศใต้ มีวิหารประดิษฐานพระศรีอารียเมตไตรย์ ซึ่งมีกำแพงล้อมรอบวิหารหลังนี้อยู่ กำแพงวิหารดังกล่าวมีช่องประตู ด้านทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก ด้านละ ๑ ประตู ส่วนด้านทิศเหนือไม่มีประตู เนื่องจากใช้ร่วมกับกำแพงแก้ว พระอุโบสถมีสภาพชำรุดทรุดโทรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะชั้นหลังคามีสภาพพังทลาย ส่วนวิหารพระศรีอารียเมตไตรย์ได้รับการก่อสร้างขึ้นใหม่

เนื่องจากโบราณสถานวัดสฎางค์ ได้รับการก่อสร้างมานานแล้ว จึงอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรม รูปแบบทางสถาปัตยกรรมโบราณสถานบางหลังได้ปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ต่างจากหลักฐานเดิม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการอนุรักษ์อย่างถูกวิธี โดยการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการโบราณคดีอย่างละเอียด เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ชัดเจนและถูกต้อง

สภาพปัจจุบันของโบราณสถาน

พระอุโบสถ

เป็นอาคารที่สำคัญในฐานะเป็นสิ่งก่อสร้างประธาน รูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ตั้งหันหน้าทางทิศตะวันออกสู่แม่น้ำป่าสัก แผนผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดความยาว ๗ ห้องเสา มีการทำเฉลียงชานคาทางด้านทิศตะวันออก มีแนวเสา ๔ ต้น รองรับชานหลังคาของเฉลียง ซึ่งปัจจุบันได้รับการสร้างขึ้นใหม่และหลังคามุงด้วยสังกะสี มีประตูทางเข้า-ออกอยู่ทางด้านทิศตะวันออก ๒ ประตู บานประตูทำด้วยไม้ซึ่งมีร่องรอยของการเขียนลายรดน้ำประดับอยู่ ฐานอาคารเป็นฐานบัวลูกแก้วอกไก่ซึ่งมีความอ่อนโค้งคล้ายท้องสำเภาเรือ ซึ่งเป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมของฐานอาคารสมัยอยุธยาตอนปลาย เหนือซุ้มประตูทางเข้าของพระอุโบสถมีการประดับด้วยลวดลายปูนปั้นเป็นซุ้มบันแถลง ภายในหน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษา ส่วน

อภินันทนาการ
จากกรมศิลปากร

ผนังสกัดด้านหลัง (ด้านทิศตะวันตก) ไม่มีประตูทางเข้า แต่ทำเป็นซุ้มหน้าต่างหนึ่งบาน การประดับเป็นแบบเดียวกันกับหน้าต่างด้านข้าง

เนื่องจากภายในอาคารไม่มีแนวเสารองรับน้ำหนักเครื่องบนของโครงหลังคา ดังนั้นอาคารหลังนี้จึงใช้ผนังรับน้ำหนักของโครงหลังคาทั้งหมด กระเบื้องมุงหลังคาเป็นแบบกระเบื้องดินเผาแบบเกล็ดเต่า ผนังสกัดด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกทำเป็นหน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษา และมีร่องรอยของการประดับลวดลายด้วยเครื่องถ้วยจีน หลังคาปีกนกทำเป็นชายหลังคาสั้นๆ ยื่นลดระดับลงมาโดยรอบ

ภายในพระอุโบสถไม่ปรากฏแนวเสารองรับเครื่องบน (ปัจจุบันทางวัดได้ทำการหล่อเสาคอนกรีตรองรับเครื่องบนหลังคาไว้) ภายในพระอุโบสถด้านทิศตะวันตกมีฐานชุกชีซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระประธานและพระพุทธรูปขนาดเล็กเรียงรายรอบพระประธาน ที่ผนังภายในจากร่องรอยหลักฐานที่เหลืออยู่คาดว่าพระอุโบสถวัดสวางค์นี้ น่าจะมีภาพจิตรกรรมประดับอยู่ภายในแต่ปัจจุบันได้ชำรุดหมดสภาพไปแล้ว

โดยรอบพระอุโบสถมีใบเสมารายรอบทั้ง ๘ ทิศ โดยตั้งอยู่บนฐานที่มีองค์ประกอบของฐานเสมาตั้งแต่ส่วนฐานชั้นล่าง - ชั้นบน ประกอบด้วยฐานหน้ากระดานล่างในแผนผังสี่เหลี่ยมจัตุรัสรองรับด้านฐานสิงห์ ๑ ชั้น รองรับฐานบัวและฐานบัวกลุ่ม ซึ่งฐานบัวจะรองรับใบเสมาขนาดเล็ก ๑ ใบ แต่ใบเสมาดังกล่าวจะสลักร่องแบ่งครึ่ง อาจจะเป็นการสื่อความหมายถึงการประดับฐานเสมานี้ด้วยใบเสมาคู่ก็เป็นได้ มีตัวเทวากนกออยู่บนเสาเสมาทั้งสองด้าน อันเป็นรูปแบบเฉพาะที่มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย และได้มีพัฒนาการสืบต่อมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ส่วนด้านหลังพระอุโบสถมีกองเศษอิฐอยู่คาดว่าน่าจะเป็นตำแหน่งของเจดีย์

กำแพงแก้ว

แนวกำแพงมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ล้อมรอบพระอุโบสถและกองอิฐด้านหลังพระอุโบสถ (สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นตำแหน่งของเจดีย์) โดยที่กำแพงก่อด้วยอิฐขนาดใหญ่คล้ายกับวัดมเหยงค์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตัวกำแพงดังกล่าวถูกทับถมส่วนของฐานบัวคว่ำชั้นล่างไว้ จากลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เหลืออยู่พบว่า เป็นการก่อสร้างกำแพงล้อมรอบพระอุโบสถไว้ โดยที่จะมีซุ้มประตูทางเข้าตรงกึ่งกลางทั้ง ๔ ด้าน ด้านละ ๑ ประตู ยังเหลือหลักฐานของกรอบประตูที่ทำด้วยไม้อยู่

วิหารพระศรีอารียเมตไตรย์

ตั้งอยู่ติดกับกำแพงแก้วด้านนอกทางด้านทิศใต้ มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีกำแพงล้อมรอบทั้ง ๔ ด้าน โดยที่กำแพงด้านทิศเหนือใช้ร่วมกับกำแพงแก้วด้านทิศใต้ ดังนั้นจึงปรากฏว่ามีการทำประตูทางเข้าอยู่ ๓ ด้าน คือ ด้านทิศตะวันออก ด้านทิศตะวันตก และด้านทิศใต้ ด้านละ ๑ ประตูเท่านั้น และปรากฏเจดีย์รายย่อยมุมไม้สิบสองขนาดเล็ก ประดับที่มุมทั้งสี่ ซึ่งมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมตั้งแต่ส่วนฐานถึงส่วนยอดประกอบด้วย ฐานหน้ากระดานแผนผังรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

รองรับด้วยชุดฐานเขียงสี่เหลี่ยมสองชั้นซ้อนลดหลั่นขึ้นไปรองรับชุดฐานสิงห์ เหนือฐานสิงห์มีฐานบัวกลุ่มหรือบัวกลุ่มที่รองรับองค์ระฆัง ส่วนยอดนั้นพังทลายลง

๒. วัตถุประสงค์

สำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา มีความประสงค์จะอนุรักษ์และพัฒนาวัดสวางค์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์โบราณสถานและดำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ ดังนี้

- ๒.๑ เพื่อขุดแต่งขุดค้นทางวิชาการโบราณคดีและอนุรักษ์โบราณสถานอันเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมให้ดำรงคงอยู่กับชาติไทยสืบไป
- ๒.๒ เพื่อรักษารูปแบบและสืบทอดเทคนิควิธีการก่อสร้างดั้งเดิม
- ๒.๓ เพื่ออนุรักษ์โบราณสถานให้ดำรงคงไว้เป็นหลักฐานด้านการศึกษา แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

๓. เป้าหมาย

งานโบราณคดี

๑. ขุดแต่งโบราณสถาน พื้นที่ ๘๓๐ ตารางเมตร
๒. ขุดค้นทางวิชาการโบราณคดี ขนาด ๓x๓x๓ เมตร จำนวน ๒ หลุม
๓. รายงานเบื้องต้นการขุดแต่งและขุดค้นทางวิชาการ ต้นฉบับ ๒๐ เล่ม
สำเนาลงแผ่นซีดี จำนวน ๕๐ ชุด

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลา ๑๒๐ วัน

๕. งบประมาณ

เป็นเงิน ๔๘๘,๐๐๐.-บาท (สี่แสนแปดหมื่นแปดพันบาทถ้วน)

๖. วิธีการดำเนินงาน

จ้างเหมาดำเนินการ ควบคุมการดำเนินงานโดยกลุ่มวิชาการโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา

๗. ผู้รับผิดชอบโครงการ

สำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปากร

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๘.๑ ได้ข้อมูลและหลักฐานทางโบราณคดีเบื้องต้นเกี่ยวกับวัดสวางค์
- ๘.๒ เป็นข้อมูลในการดำเนินการบูรณะที่ถูกต้องตามหลักฐานเดิม
- ๘.๓ เป็นการรักษารูปแบบและสืบทอดเทคนิควิธีการก่อสร้างดั้งเดิม
- ๘.๔ อนุรักษ์โบราณสถานอันเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้และดำรงคงอยู่กับชาติไทยสืบไป

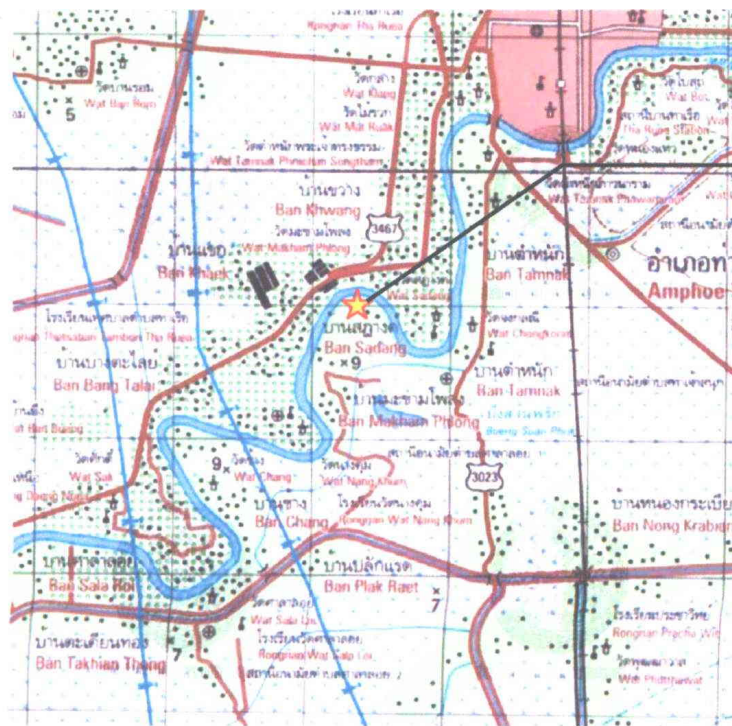
บทที่ ๑

การดำเนินงานทางโบราณคดี

๑.๑ ที่ตั้ง

โบราณสถานวัดสฎางค์ ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเจ้าสนุก อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปรากฏในแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 ของกรมแผนที่ทหารลำดับชุด L7018 ระวัง 5138III อำเภอท่าเรือ พิมพ์ครั้งที่ 1 - RTSD พ.ศ. 2540 ประมาณเส้นกริดตั้งที่ 0684300 ตะวันออก และเส้นกริดนอนที่ 1609000 เหนือ มีอาณาเขตและโบราณสถานแวดล้อม ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านเรือนประชาชน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	โรงเรียนวัดสฎางค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	แม่น้ำป่าสัก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านเรือนประชาชน

แผนที่ที่ ๑ แสดงที่ตั้งวัดสฎางค์

ที่มา : แผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 ของกรมแผนที่ทหารลำดับชุด L7018 ระวัง 5138III อำเภอท่าเรือ พิมพ์ครั้งที่ 1 - RTSD พ.ศ. 2540

๑.๒ สภาพปัจจุบันของโบราณสถาน

การวางแผนผังของโบราณสถานวัดสวางค์ มีพระอุโบสถเป็นประธานของวัด หันหน้าเข้าสู่แม่น้ำป่าสัก ทางด้านทิศตะวันออก พระอุโบสถจะมีฐานประดิษฐานโบเสมา ๘ ทิศ ด้านหลังพระอุโบสถมีร่องรอยของกองอิฐและดินอยู่ น่าจะเป็นตำแหน่งที่ตั้งของเจดีย์ พระอุโบสถดังกล่าวจะถูกล้อมรอบด้วยกำแพง ซึ่งปรากฏซุ้มประตูทางเข้าตรงกึ่งกลางของกำแพงด้านละ ๑ ประตู นอกกำแพงแก้วทางด้านทิศใต้ มีวิหารประดิษฐานพระศรีอารียเมตไตรย์ ซึ่งมีกำแพงล้อมรอบวิหารหลังนี้อยู่ กำแพงวิหารดังกล่าวมีช่องประตู ด้านทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก ด้านละ ๑ ประตู ส่วนด้านทิศเหนือไม่มีประตู เนื่องจากใช้ร่วมกับกำแพงแก้ว พระอุโบสถมีสภาพชำรุดทรุดโทรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะชั้นหลังคามีสภาพพังทลาย ส่วนวิหารพระศรีอารียเมตไตรย์ได้รับการก่อสร้างขึ้นใหม่ มีรายละเอียด ดังนี้

พระอุโบสถ

เป็นอาคารที่สำคัญในฐานะเป็นสิ่งก่อสร้างประธาน รูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ตั้งหันหน้าทางทิศตะวันออกสู่แม่น้ำป่าสัก แผนผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดความยาว ๗ ห้องเสา มีการทำเฉลียงชายคาทางด้านทิศตะวันออก มีแนวเสา ๔ ต้น รองรับชายหลังคาของเฉลียง ซึ่งปัจจุบันได้รับการสร้างขึ้นใหม่และหลังคามุงด้วยสังกะสี มีประตูทางเข้า-ออก อยู่ทางด้านทิศตะวันออก ๒ ประตู บานประตูทำด้วยไม้ซึ่งมีร่องรอยของการเขียนลายรดน้ำประดับอยู่ ฐานอาคารเป็นฐานบัวลูกแก้วอกไก่ซึ่งมีความอ่อนโค้งคล้ายท้องสำเภาเรือ ซึ่งเป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมของฐานอาคารสมัยอยุธยาตอนปลาย เหนือซุ้มประตูทางเข้าของพระอุโบสถมีการประดับด้วยลวดลายปูนปั้นเป็นซุ้มบันแถลง ภายในหน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษา ส่วนผนังสกัดด้านหลัง (ด้านทิศตะวันตก) ไม่มีประตูทางเข้า แต่ทำเป็นซุ้มหน้าต่างหนึ่งบาน การประดับเป็นแบบเดียวกันกับหน้าต่างด้านข้าง

เนื่องจากภายในอาคารไม่มีแนวเสารองรับน้ำหนักเครื่องบนของโครงหลังคา ดังนั้นอาคารหลังนี้จึงใช้ผนังรับน้ำหนักของโครงหลังคาทั้งหมด กระเบื้องมุงหลังคาเป็นแบบกระเบื้องดินเผาแบบเกล็ดเต่าผนังสกัดด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกทำเป็นหน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษา และมีร่องรอยของการประดับลวดลายด้วยเครื่องถ้วยจีน หลังคาปีกนกทำเป็นชายหลังคาสั้นๆ ยื่นลดระดับลงมาโดยรอบ

ภายในพระอุโบสถไม่ปรากฏแนวเสารองรับเครื่องบน (ปัจจุบันทางวัดได้ทำการหล่อเสาคอนกรีตรองรับเครื่องบนหลังคาไว้) ภายในพระอุโบสถด้านทิศตะวันตกมีฐานชุกชีซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระประโคนและพระพุทธรูปขนาดเล็กเรียงรายรอบพระประธาน ที่ผนังภายในจากร่องรอยหลักฐานที่เหลืออยู่คาดว่าพระอุโบสถวัดสวางค์นี้ น่าจะมีภาพจิตรกรรมประดับอยู่ภายในแต่ปัจจุบันได้ชำรุดหมดสภาพไปแล้ว

โดยรอบพระอุโบสถมีใบเสมารายรอบทั้ง ๘ ทิศ โดยตั้งอยู่บนฐานที่มีองค์ประกอบของฐานเสมา ตั้งแต่ส่วนฐานชั้นล่าง – ชั้นบน ประกอบด้วยฐานหน้ากระดานล่างในแผนผังสี่เหลี่ยมจัตุรัสรองรับฐาน ฐานสิงห์ ๑ ชั้น รองรับฐานบัวและฐานบัวกลุ่ม ซึ่งฐานบัวจะรองรับใบเสมาขนาดเล็ก ๑ ใบ แต่ใบเสมา ดังกล่าวจะสลักร่องแบ่งครึ่ง อาจจะเป็นการสื่อความหมายถึงการประดับฐานเสมานี้ ด้วยใบเสมาคู่ก็ เป็นได้ มีตัวเหงากนกอยู่บนเอวเสมาทั้งสองด้าน อันเป็นรูปแบบเฉพาะที่มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอน ปลาย และได้มีพัฒนาการสืบต่อมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ส่วนด้านหลังพระอุโบสถมีกองเศษอิฐอยู่คาดว่า น่าจะเป็นตำแหน่งของเจดีย์

ภาพที่ ๑ พระอุโบสถด้านทิศใต้

ภาพที่ ๒ พระอุโบสถ ด้านทิศเหนือ-ตะวันตก

ภาพที่ ๓ พระอุโบสถ ด้านทิศตะวันตก-ใต้

ภาพที่ ๔ พระอุโบสถ ด้านทิศตะวันออก

ภาพที่ ๕ พื้นที่ภายในกำแพงแก้ว ด้านทิศเหนือ

ภาพที่ ๖ พื้นที่ภายในกำแพงแก้ว ด้านทิศใต้

ภาพที่ ๗ พื้นที่ภายในกำแพงแก้ว
ด้านทิศตะวันตก

ภาพที่ ๘ พื้นที่ภายในกำแพงแก้ว
ด้านทิศตะวันตก

กำแพงแก้ว

แนวกำแพงมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ล้อมรอบพระอุโบสถและกองอิฐด้านหลังพระอุโบสถ (สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นตำแหน่งของเจดีย์) โดยที่กำแพงก่อด้วยอิฐขนาดใหญ่คล้ายกับวัดมเหยงค์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตัวกำแพงดังกล่าวถูกทับถมส่วนของฐานบัวคว่ำชั้นล่างไว้ จากลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เหลืออยู่พบว่า เป็นการก่อสร้างกำแพงล้อมรอบพระอุโบสถไว้ โดยที่จะมีซุ้มประตูทางเข้าตรงกึ่งกลางทั้ง ๔ ด้าน ด้านละ ๑ ประตู ยังเหลือหลักฐานของกรอบประตูที่ทำด้วยไม้อยู่

ภาพที่ ๙ พื้นที่ภายนอกกำแพงแก้ว
ด้านทิศตะวันออก

ภาพที่ ๑๐ พื้นที่ภายนอกกำแพงแก้ว
ด้านทิศเหนือ

ภาพที่ ๑๑ พื้นที่ภายนอกกำแพงแก้ว
ด้านทิศใต้

วิหารพระศรีอาริยมตไตรย์

ตั้งอยู่ติดกับกำแพงแก้วด้านนอกทางด้านทิศใต้ของพระอุโบสถ มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เป็นอาคารที่ก่อสร้างขึ้นใหม่ในตำแหน่งวิหารเดิม มีกำแพงล้อมรอบทั้ง ๔ ด้าน มีขนาดความกว้าง x ยาว ประมาณ ๑๓.๕๐ x ๑๖.๘๐ เมตร โดยที่กำแพงด้านทิศเหนือใช้ร่วมกับกำแพงแก้วด้านทิศใต้ ดังนั้น จึงปรากฏว่ามีการทำประตูทางเข้าอยู่ ๓ ด้าน คือ ด้านทิศตะวันออก ด้านทิศตะวันตก และด้านทิศใต้ ด้านละ ๑ ประตูเท่านั้น และปรากฏเจดีย์รายย่อยมุมไม้สิบสองขนาดเล็ก ประดับที่มุมทั้งสี่ มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด ๑.๘๐ x ๑.๘๐ เมตร ซึ่งมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมตั้งแต่ส่วนฐานถึงส่วนยอด ประกอบด้วย ฐานหน้ากระดานแผนผังรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รองรับด้วยชุดฐานเชิงสี่เหลี่ยมสองชั้นซ้อนลดหลั่นขึ้นไปรองรับชุดฐานสิงห์ ฐานฐานสิงห์มีฐานบัวกลุ่มหรือบัวกลุ่มที่รองรับองค์ระฆัง ส่วนยอดนั้น พังทลายลง

ภาพที่ ๑๒ วิหารพระศรีอาริยมตไตรย์
ด้านทิศใต้

๑.๓ การวางผังหลุมขุดค้นขุดแต่งทางโบราณคดี

วางผังหลุมขุดค้นขุดแต่งทางโบราณคดีครอบคลุมพื้นที่โบราณสถาน โดยกำหนดให้พื้นที่ขุดแต่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด ๕ x ๕ เมตร เพื่อประโยชน์ในการเก็บหลักฐานทางโบราณคดี และอ้างถึงตำแหน่งพื้นที่ดังกล่าว ได้กำหนดเส้นแกนสมมติตามการวางตัวของโบราณสถานแนวกำแพงแก้ว ด้านทิศตะวันตกเป็นหลัก โดยกำหนดให้เป็นแกนทิศหลัก เหนือ – ใต้ และ ตะวันออก – ตะวันตก มีจุดกำหนดตายตัว (Fix Point) อยู่ที่บริเวณมุมด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของกำแพงวิหารพระศรีอาริยมต

ไตรรงค์ เหนือจุดตัดขึ้นไปกำหนดชื่อเรียกเป็น N พื้นที่ทางด้านขวามือของจุดตัด กำหนดชื่อเรียกเป็น E จากนั้นได้กำหนดระยะห่างเพื่อแบ่งพื้นที่ออกเป็น ส่วน ๆ ละ ๕x๕ เมตร จึงเกิดจุดตัดของเส้นแนวย่อย แบ่งพื้นที่ออกเป็น ส่วน ๆ รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส โดยนับตามลำดับของระยะเป็น 1, 2, 3 .... ออกจากจุดตัด (0, 0) ไปตามแนวแกนทิศหลัก ทำให้พื้นที่ชุดแต่งมีชื่อเรียกดังนี้ คือ N1E1, N3E3, N5E5, ...

๑.๔ เทคนิคการขุดแต่งโบราณสถาน

ทำการขุดหลุมตรวจสอบหาพื้นใช้งานเดิมของโบราณสถาน (Test pit) เพื่อตรวจสอบหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับชั้นทับถมทางโบราณคดี ซึ่งจะเป็นข้อมูลกำหนดระดับความลึกในการขุดแต่งโบราณสถานในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งหลักฐานเกี่ยวกับการซ่อมแซมหรือการก่อสร้างซ้อนทับในระยะต่อมา โดยกำหนดขนาดตามความเหมาะสมของพื้นที่ปฏิบัติงานในแต่ละส่วนแตกต่างกัน ซึ่งจากหลักฐานที่พบจากการขุดหลุมทดสอบ ทำให้เป็นแนวทางในการขุดลอกพื้นใช้งานเดิม รวมทั้งการขุดแต่งโบราณสถาน

๑.๕ เทคนิคการขุดค้นทางโบราณคดี

การขุดค้นทางโบราณคดีภายในบริเวณพื้นที่ของโบราณสถานวัดสุภาวงศ์นั้น เป็นการขุดค้นเพื่อศึกษาถึงพัฒนาการในการใช้พื้นที่ของมนุษย์ในอดีต โดยนำหลักฐานที่พบในหลุมขุดค้นทั้งโบราณวัตถุ และร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ มาศึกษาวิเคราะห์ตีความเพื่ออธิบายความเป็นมาของแหล่งโบราณคดี และโบราณสถาน โดยกำหนดขุดหลุมขุดค้นขนาด ๓x๓ เมตร จำนวน ๒ หลุม

ทำการวางผังหลุมขุดค้น TP.1 และ TP.2 (แผนผังที่ ๒) ตามแนวแนวแกนทิศเหนือ-ใต้ ตะวันออก-ตะวันตก (โดยใช้เข็มทิศ) จากนั้นจึงตอกหมุดซึ่งเชือกเพื่อวางผังหลุมมีขนาด กว้าง – ยาว ๓ x๓ เมตร กำหนดจุดระดับสมมุติ (Datum Point) อยู่ที่บริเวณด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหลุมขุดค้น (ห่างจากผนังหลุมออกมาประมาณ ๐.๓๐ เมตร) โดยตอกหมุดและกำหนดให้อยู่สูงจากระดับผิวดินปัจจุบันประมาณ ๒๐ เซนติเมตร และกำหนดให้เป็นเส้นระดับสมมุติ (Datum Line) 0 cm.dt. สำหรับควบคุมระดับความลึกในการขุดค้น ใช้วิธีการขุดค้นตามระดับชั้นดินสมมุติ (Level) ระดับละ ๑๐ เซนติเมตร โดยแบ่งพื้นที่ในหลุมขุดค้นออกเป็น ๔ ส่วน (Quadrant) เรียกชื่อตามแนวทิศ คือ NEQ, NWQ, SEQ และ SWQ บันทึกและเก็บหลักฐานที่ได้จากการขุดค้นแยกตามส่วนนี้ ขุดค้นลึกลงไปจนกระทั่งถึงชั้นดินที่ไม่ปรากฏร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ (Sterile)

๑.๖ การเก็บหลักฐานและการบันทึกข้อมูล

ระหว่างการดำเนินงานขุดแต่งโบราณสถาน จะต้องเก็บหลักฐานทางโบราณคดี และบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือถ่ายภาพไว้ เพื่อที่จะได้นำหลักฐานดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ต่อไป ในการปฏิบัติงานครั้งนี้ ได้ปฏิบัติตามกระบวนการทางโบราณคดี โดยมีแบบบันทึกข้อมูลดังนี้

๑.๖.๑ บ้านที่กปรประจำวัน

ในขณะที่ปฏิบัติงานแต่ละวัน ต้องบันทึกรายละเอียดการทำงาน ในแต่ละพื้นที่ที่ได้ดำเนินงาน โดยบันทึกหลักฐานสิ่งก่อสร้างที่พบลงในผัง และหลักฐานทางโบราณคดีอื่นๆ ที่พบลงในแบบบันทึก ประกอบด้วย ชื่อโครงการ ชื่อแหล่งโบราณคดี ชื่อหลุมขุดแต่ง / ขุดค้น ระดับ / ชั้นดิน วัน เดือน ปี ชื่อผู้จัดบันทึก รายละเอียดการขุดค้น ขุดแต่ง ชั้นดิน และการทับถมตามลักษณะทางกายภาพของดิน โบราณวัตถุที่พบ แนวโบราณสถาน และข้อสังเกต เป็นต้น

๑.๖.๒ บัญชีของที่พบ

บันทึกรายละเอียดโบราณวัตถุที่พบ ประกอบด้วย หมายเลขขุด ชื่อโครงการ ชื่อแหล่งโบราณคดี ชื่อหลุมขุดแต่ง / ขุดค้น ระดับ / ชั้นดิน วัน เดือน ปี ชื่อผู้จัดบันทึก ประเภทโบราณวัตถุและจำนวน เป็นต้น

๑.๖.๓ บัญชีโบราณวัตถุชิ้นสำคัญ

บันทึกรายละเอียดโบราณวัตถุชิ้นพิเศษ มีรายละเอียดดังนี้ หมายเลขขุด ชื่อโครงการ ชื่อแหล่ง ชื่อหลุมขุดแต่ง / ขุดค้น ระดับสมมติที่พบ วัน เดือน ปี ชื่อผู้จัดบันทึก ประเภทโบราณวัตถุ วัสดุ ขนาด และสภาพ เป็นต้น

๑.๖.๔ แบบบันทึกภาพถ่าย

ในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ต้องบันทึกหลักฐานทางโบราณคดีเป็นภาพถ่าย มีรายละเอียดดังนี้ ชื่อโครงการ ที่ตั้งแหล่ง ชนิดกล้องถ่ายภาพ ชนิดฟิล์ม ฟิล์มม้วนที่ ผู้บันทึกภาพ ลำดับภาพถ่าย ลักษณะภาพถ่ายและตำแหน่งทิศ เป็นต้น ในการปฏิบัติงานครั้งนี้ได้ใช้กล้องดิจิตอล ขนาดความละเอียดไม่ต่ำกว่า 3 ล้านพิกเซล บันทึกภาพตลอดการทำงาน เพื่อประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้งาน และคุณภาพใกล้เคียงกับกล้องปกติ

สัญลักษณ์ และตัวย่อที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล

- ชื่อโครงการ : AY' 09 หมายถึง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี ค.ศ.2009 (พ.ศ.๒๕๕๒)
- ชื่อแหล่งโบราณคดี : วัดสฎางค์ หมายถึง โบราณสถานวัดสฎางค์
- ชื่อพื้นที่ขุดแต่ง : GRID N2E4 หมายถึง พื้นที่ขุดแต่งขนาด ๕ x ๕ เมตร ที่อยู่ในตำแหน่ง GRID N2E4 ตามผังรูปแบบ
- วัน เดือน ปี : ๑๑/๐๓/๕๒ หมายถึง วันที่ ๑๑ เดือน มีนาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๕๒ บางครั้งจะใช้เป็นปีคริสต์ศักราช เช่น 11/03/09 หมายถึง วันที่ 11 เดือน มีนาคม คริสต์ศักราช 2009

บทที่ ๒

โบราณสถานภายหลังการขุดแต่ง

๒.๑ สภาพโดยทั่วไปและลักษณะแผนผัง

การวางแผนผังของโบราณสถานวัดสฎางค์ มีพระอุโบสถเป็นประธานของวัด หันหน้าเข้าสู่แม่น้ำป่าสัก ทางด้านทิศตะวันออก รอบพระอุโบสถมีฐานประดิษฐานโบเสมา ๘ ทิศ ด้านหลังพระอุโบสถปรากฏเป็นส่วนฐานของเจดีย์ พระอุโบสถดังกล่าวถูกล้อมรอบด้วยกำแพง มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปรากฏซุ้มประตูทางเข้าตรงกึ่งกลางของกำแพงด้านละ ๑ ประตู นอกกำแพงแก้วทางด้านทิศใต้ก่อนมาทางตะวันตก มีวิหารประดิษฐานพระศรีอารียเมตไตรย์ และเจดีย์ประจำมุม ซึ่งมีกำแพงล้อมรอบอยู่ กำแพงวิหารดังกล่าวมีช่องประตู ด้านทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก ด้านละ ๑ ประตู ส่วนด้านทิศเหนือไม่มีประตู เนื่องจากใช้ร่วมกับกำแพงแก้ว พระอุโบสถมีสภาพชำรุดทรุดโทรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะส่วนกันสาดของชั้นหลังคามีสภาพทรุดโทรม อีกทั้งลวดลายปูนปั้นประดับที่บริเวณหน้าบัน และซุ้มประตู หน้าต่าง มีสภาพแตกหัก หลุดร่อนออก ส่วนวิหารพระศรีอารียเมตไตรย์ได้รับการก่อสร้างขึ้นใหม่

๒.๒ ลักษณะโบราณสถานหลังการขุดแต่ง

๒.๒.๑ พระอุโบสถ

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ตั้งหันหน้าทางทิศตะวันออกสู่แม่น้ำป่าสัก มีแผนผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง x ยาว ประมาณ ๙.๕๐ x ๑๙.๒๐ เมตร เป็นอาคารที่สำคัญในฐานะเป็นสิ่งก่อสร้างประธาน มีประตูทางเข้า-ออก อยู่ทางด้านทิศตะวันออก ๒ ประตู บานประตูทำด้วยไม้ซึ่งมีร่องรอยของการเขียนลายรดน้ำประดับอยู่ ฐานอาคารเป็นฐานบัวลูกแก้วอกไก่ มีความอ่อนโค้งคล้ายท้องสำเภาเรือ ซึ่งเป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมของฐานอาคารสมัยอยุธยาตอนปลาย เหนือซุ้มประตูทางเข้าของพระอุโบสถมีการประดับด้วยลวดลายปูนปั้นเป็นชั้มนั้นแถลง ภายในหน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษา ส่วนผนังสกัดด้านหลัง (ด้านทิศตะวันตก) ไม่มีประตูทางเข้า แต่ทำเป็นชั้มนั้นต่างหนึ่งบาน การประดับเป็นแบบเดียวกันกับหน้าต่างด้านข้าง ผนังสกัดด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกทำเป็นหน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษา และมีร่องรอยของการประดับลวดลายด้วยเครื่องถ้วยจีน หลังคาปีกนกทำเป็นชายหลังคาสั้นๆ ยื่นลดระดับลงมาโดยรอบ กระเบื้องมุงหลังคาเป็นกระเบื้องดินเผาแบบเกล็ดเต่า ใช้บันลุ่มปูนปั้นประดับแทนช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์

โดยรอบพระอุโบสถมีฐานใบเสมารายรอบทั้ง ๘ ทิศ โดยมีองค์ประกอบตั้งแต่ส่วนฐานชั้นล่าง – ชั้นบน ประกอบด้วยฐานหน้ากระดานล่างในแผนผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีขนาดประมาณ ๑.๓๐ x ๑.๓๐ เมตร รองรับด้วยฐานสิงห์ ๑ ชั้น รองรับฐานบัวและฐานบัวกลุ่ม ซึ่งฐานบัวจะรองรับใบเสมาซึ่งปัจจุบันใบเสมาได้สูญหายไป

ภาพที่ ๑๓ พื้นที่ในกำแพงแก้ว ด้านทิศเหนือ
สภาพหลังขุดแต่ง

ภาพที่ ๑๔ พื้นที่ในกำแพงแก้ว ด้านทิศใต้
สภาพหลังขุดแต่ง

๒.๒.๒ เจดีย์

ตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถ คงเหลือสภาพเฉพาะส่วนฐานล่าง มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ ๕.๓๐ x ๕.๘๐ เมตร คงเหลือสภาพความสูงประมาณ ๐.๘๐ เมตร ตั้งอยู่บนฐานยกพื้นเตี้ยๆ ที่มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดประมาณ ๕.๓๐ x ๑๒.๑๐ x ๐.๒๕ เมตร ไม่สามารถระบุรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเจดีย์องค์นี้ได้ แต่ข้อมูลจากคำบอกเล่าจากผู้ที่เคยเห็นกล่าวว่า เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง

ภาพที่ ๑๕ ฐานเจดีย์ประธาน ด้านทิศใต้ สภาพหลังขุดแต่ง

๒.๒.๓ กำแพงแก้ว

แนวกำแพงมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง x ยาวประมาณ ๒๐.๕๐ x ๓๕.๕๐ เมตร มีความหนาตอนกลางประมาณ ๖๐ เซนติเมตร ล้อมรอบพระอุโบสถและเจดีย์ โดยที่กำแพงก่อด้วยอิฐขนาดใหญ่คล้ายกับวัดมเหยงค์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยที่จะมีซุ้มประตูทางเข้าตรงกึ่งกลางทั้ง ๔ ด้าน ด้านละ ๑ ประตู โดยช่องประตูมีขนาดความกว้างประมาณ ๑.๒๐ เมตร และยังคงเหลือหลักฐานของกรอบประตูที่ทำด้วยไม้อยู่

ภาพที่ ๑๖ พื้นที่นอกกำแพงแก้ว ด้านทิศเหนือ
สภาพหลังขุดแต่ง

ภาพที่ ๑๗ พื้นที่นอกกำแพงแก้ว ด้านทิศใต้
สภาพหลังขุดแต่ง

ภาพที่ ๑๘ พื้นที่นอกกำแพงแก้ว ด้านทิศเหนือ
สภาพหลังขุดแต่ง

ภาพที่ ๑๙ พื้นที่นอกกำแพงแก้ว ด้านทิศตะวันออก
สภาพหลังขุดแต่ง

บทที่ ๓

โบราณวัตถุที่พบจากการขุดแต่ง

จากการขุดแต่งโบราณสถานวัดสฎางค์ เพื่อตรวจสอบหลักฐานทางโบราณคดี โดยการขุดแต่งด้วยระบบตารางกริด (GRID SYSTEM) ขนาด ๕ x ๕ เมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ได้เก็บหลักฐานประเภทโบราณวัตถุชนิดต่างๆ แยกตามหลุมขุดแต่งดังกล่าว สามารถแบ่งประเภทของโบราณวัตถุที่พบออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

๓.๑ โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบสถาปัตยกรรม

พบโบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม ที่ทำจากวัสดุประเภทดินเผาและโลหะ มีรายละเอียดดังนี้

๓.๑.๑ ประเภทดินเผา

อิฐ

อิฐเป็นวัสดุหลักที่ใช้ในการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างและอาคารต่างๆ ภายในโบราณสถาน ทำมาจากดินเหนียวเผาไฟในอุณหภูมิประมาณ ๘๐๐ - ๑,๑๕๐ องศาเซลเซียส อิฐที่พบมีขนาดต่างๆ ดังนี้

- อิฐ ขนาด ๑๒ x ๒๕ x ๔ เซนติเมตร
- อิฐ ขนาด ๑๔-๑๕ x ๒๗-๓๐ x ๖ เซนติเมตร
- อิฐ ขนาด ๑๗-๑๘ x ๓๕-๓๖ x ๑๔-๑๕ เซนติเมตร เป็นอิฐที่ใช้ในการก่อสร้างกำแพงแก้ว

กระเบื้องดินเผาungหลังคา

พบกระเบื้องungหลังคาดินเผาประเภทกระเบื้องเกล็ดเต่า ซึ่งเป็นกระเบื้องที่ใช้ungหลังคาพระอุโบสถ นอกจากนี้ยังพบกระเบื้องลอนหรือที่เรียกว่า กระเบื้องกาบกล้วย, กระเบื้องกาบ โดยทำมาจากดินเหนียวเผาไฟในอุณหภูมิประมาณ ๘๐๐ - ๑,๑๕๐ องศาเซลเซียส กระเบื้องungหลังคาแบบนี้ประกอบด้วย กระเบื้องตัวเมียและกระเบื้องตัวผู้ มีขอเกี่ยวกับระแนงไม้ เวลาใช้ungหลังคาจะungซ้อนทับกันลงมา โดยในแถวเดียวกันกระเบื้องตัวผู้จะครอบลงที่ขอบของกระเบื้องตัวเมียซึ่งวางหงายสลับกันไปเรื่อยๆ จากการขุดแต่งโบราณสถาน จะพบกระเบื้องungหลังคาประเภทนี้ โดยส่วนมากจะพบเพียงเศษชิ้นส่วน

กระเบื้องตัวผู้ (ภาพที่๒๑) มีรูปทรงคล้ายกาบกล้วย หรือเหมือนกระบอกไม้ไผ่ผาดครึ่งซีก บริเวณส่วนบนหรือส่วนหัวแคบกว่าปลาย และทำเป็นขอคล้ายวงช้างงอลงมา ใช้สำหรับเกาะหรือเกี่ยวกับระแนงไม้ ขนาดโดยทั่วไปของกระเบื้องungหลังคาชนิดนี้ที่มีสภาพสมบูรณ์ มีขนาดประมาณ ๑๓ x ๒๕ x ๐.๖ เซนติเมตร

กระเบื้องตัวเมีย (ภาพที่ ๒๒) มีรูปทรงกว้างกว่ากระเบื้องตัวผู้ ขอบโค้งตั้ง(วางหงาย) บริเวณส่วนบนหรือส่วนหัวกว้างกว่าปลายเล็กน้อย ทำเป็นช่องลงมา ใช้สำหรับเกาะหรือเกี่ยวกับ ระแนงไม้ ส่วนปลายจะตัดตรง ขนาดโดยทั่วไปของกระเบื้องมุงหลังคาชนิดนี้ที่มีสภาพสมบูรณ์ มีขนาดประมาณ ๑๓ x ๒๕ x ๐.๖ เซนติเมตร

ภาพที่ ๒๐ ตัวอย่างกระเบื้องกบกล้วยตัวผู้

ภาพที่ ๒๑ ตัวอย่างกระเบื้องกบกล้วยตัวเมีย

ภาพที่ ๒๒ ตัวอย่างกระเบื้องเกล็ดเต่า

ภาพที่ ๒๓ ตัวอย่างกระเบื้องเกล็ดเต่า

กระเบื้องเชิงชาย

มีลักษณะรูปทรงสามเหลี่ยมหน้าจั่วหรือด้านเท่า ใช้สำหรับมุงปิดบริเวณชายคา ภายในกรอบรูปสามเหลี่ยมจะเป็นลวดลายต่างๆ เช่น ลายเทพพนม ลายพันธุ์พฤกษา เป็นต้น (ดูรายละเอียดในตารางแสดงรายละเอียดโบราณวัตถุประเภทกระเบื้องมุงหลังคา)

ภาพที่ ๒๔ กระเบื้องเชิงชาย
ลายพันธุ์พฤกษา แบบที่ 1

ภาพที่ ๒๕ กระเบื้องเชิงชาย
ลายพันธุ์พฤกษา แบบที่ 2

ภาพที่ ๒๖ กระเบื้องเชิงชายลาย พันธุ์พฤกษา แบบที่ 3

ภาพที่ ๒๗ กระเบื้องเชิงชาย
ลายเทพพนม แบบที่ 1

ภาพที่ ๒๘ กระเบื้องเชิงชาย
ลายเทพพนม แบบที่ 2

๓.๑.๒ ประเภทโลหะ

ตะปูเหล็ก

พบตกอยู่บริเวณพื้นที่ขุดแต่งโบราณสถาน เป็นตะปูที่มีลักษณะเป็นลิ่มแหลมแบนภาพด้านตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยม พบจำนวน ๓ ชิ้น (ดูรายละเอียดในตารางแสดงรายละเอียดโบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบสถาปัตยกรรม)

ภาพที่ ๒๙ ตะปูเหล็ก พบที่ GRID N6E6

ภาพที่ ๓๐ ตะปูเหล็ก พบที่ GRID N6E5

ภาพที่ ๓๑ ตะปูเหล็ก พบที่ GRID N5E2

ตะปูปลิง

พบจำนวน ๑ ชิ้น

ภาพที่ ๓๒ ตะปูปลิง พบที่ GRID N6E1

๓.๒ โบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนา

๓.๒.๑ ประเภทดินเผา

พบพระพุทธรูปที่ทำด้วยดินเผา มีลักษณะเป็นแกนในของพระพุทธรูป

ภาพที่ ๓๓ ชิ้นส่วนฐานพระพุทธรูป
พบที่ GRID N6E6

ภาพที่ ๓๔ ชิ้นส่วนฐานพระพุทธรูป
พบที่ GRID N6E6

ภาพที่ ๓๕ ชิ้นส่วนพระพุทธรูป
พบที่ GRID N6E6

ภาพที่ ๓๖ ชิ้นส่วนฐานพระพุทธรูป
พบที่ GRID N6E1

ภาพที่ ๓๗ ชิ้นส่วนพระพุทธรูป พบที่ GRID N4E2

๓.๒.๒ ประเภทสำริด

พบโบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนา เป็นชิ้นส่วนของพระพุทธรูปที่ทำมาจากสำริด โดยส่วนใหญ่เป็นเศษชิ้นส่วน คงเหลือสภาพสมบูรณ์ที่สุด คือ พระพุทธรูปสำริดไม่ทรงเครื่อง โดยพบที่ GRID N5E2

ภาพที่ ๓๘ พระพุทธรูปสำริด ไม่ทรงเครื่อง พบที่ GRID N5E2

ลักษณะของพระพุทธรูปบูชาสำริดโดยทั่วไป สามารถจัดแบ่งได้ ดังนี้

๑. พระพุทธรูปสำริดทรงเครื่องใหญ่

เป็นพระพุทธรูปที่สวมเครื่องทรง เลียนแบบกษัตริย์ ได้แก่ มงกุฏ กรองศอ พาทูรัต ทับทรวง ทองพระบาท เป็นต้น นิยมทำปางสมาธิเหนือฐานสิงห์หรือฐานปัทม์ มีหลากหลายขนาด ตั้งแต่เล็ก กลาง ใหญ่ ถ้าเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องขนาดใหญ่จะตกแต่งรายละเอียดได้อย่างสวยงามประณีต มีการลงรักปิดทอง

วิวัฒนาการของพระพุทธรูปทรงเครื่องในสมัยอยุธยาอาจจัดลำดับได้ดังนี้

ตอนต้น เป็นพระพุทธรูปแบบเดียวกับที่พบจากกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ น่าจะถูกสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าบรมราชาธิราชที่ ๒ ลักษณะเครื่องทรงที่ขอบสบงเว้าโค้งลงไปมาก มีรัดประคดทำเป็นรูปเข็มขัดเพชรพลอย มีบันเหนงประดับหัวเข็มขัด ชายผ้าจีบหน้านางทำเป็นลวดลายประดับลงมาเป็นแนวตั้ง มีขอบชายผ้าหน้านางโผล่ขึ้นมาเหนือรัดประคด มีอิทธิพลศิลปะลพบุรี อาทิ พระวรกายอวบอ้วน พระพักตร์สี่เหลี่ยม มีไรพระศก พระนาสิกตรง พระโอษฐ์แบะ และอิทธิพลศิลปะสุโขทัย คือ รัศมีรูปเปลว ชายจีวรทั้งสองข้างงุ้มเป็นรูปเบ็ดหรือตะขอ

ตอนกลาง เป็นแบบเดียวกับพระพุทธรูปทรงเครื่องที่มีจารึกว่าสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าบรมราชาธิราช แบ่งเป็นสองระยะ คือ ระยะแรก สวมเครื่องทรงเฉพาะมงกุฏ ยอดมงกุฏมักทำเป็นวงซ้อนกันขึ้นไปเป็นรูปกรวยสูง บางครั้งมีขมวดพระเกศา และรัศมีทำเป็นรูปเปลว นอกจากสวมมงกุฏแล้วมักสวมกุณฑลรูปลูกตุ้มหรือรูปก้นหอยด้วย ในระยะปลายลักษณะทรงเครื่องมีวิวัฒนาการ

เพิ่มขึ้นคือ สวมเครื่องประดับได้แก่ มงกุฏ กุณฑล พาหุรัต และทองกร ซึ่งบางองค์ไม่สวมทุกชิ้น มีลักษณะร่วมกันคือ สวมกรองศอเป็นแผงคล้ายปกเสื้อมีลวดลายประดับเป็นรูปสามเหลี่ยมหันหัวลง หรือรูปวงโค้ง

ตอนปลาย เป็นแบบเดียวกันกับพระพุทธรูปทรงเครื่องจากเมรุทิศวัดไชยวัฒนาราม และพระประธานในพระอุโบสถวัดหน้าพระเมรุ ซึ่งสร้างในสมัยพระเจ้าปราสาททอง อาจจัดลำดับวิวัฒนาการได้ ๓ ระยะ ได้แก่ ช่วงแรก กรองศอที่เคยเป็นแผงประดับอยู่ลดขนาดและความสำคัญลง เป็นเพียงเครื่องประดับกรอบสังวาลย์ ๒ เส้น ซึ่งไขว้กันเป็นรูปกากบาท ระยะที่ ๒ สังวาลที่สวมแสดงลักษณะการสวมใส่อย่างชัดเจนขึ้น มีลักษณะเป็นวงโค้งสองวงหันหลังชนกัน ระยะที่ ๓ ภายในกรองศอที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังวาลไปแล้ว มีกรองศอลักษณะเป็นอุบะอีกเส้นหนึ่งประดับแผ่อยู่เต็มครึ่งวง

เทคนิคการผลิตเป็นแบบสูญขี้ผึ้ง โดยปั้นแกนดินเป็นแบบก่อนเคลือบขี้ผึ้ง ภายหลังการหล่อสำริดแล้วไม่ได้นำแกนดินข้างในออก

๒. พระพุทธรูปทรงเครื่องน้อย

หรือพระชัยมงคล ครองจีวรห่มคลุมประทับนั่ง ปางสมาธิ บนฐานหน้ากระดานซึ่งเจาะเป็นช่องสามเหลี่ยมไว้ทั้งด้านหน้าและหลัง อย่างละ ๒ ช่อง ลักษณะดังกล่าวคงตั้งใจหมายความว่าป็นฐานสิงห์ พระพุทธรูปกลุ่มนี้บางครั้งเรียกว่า “พระนั่ง” ใช้สำหรับสะเดาะเคราะห์ หรือเครื่องรางของขลังเพื่อแก้บน โดยนำไปวางไว้ในวัด เพื่อเป็นการต่ออายุ มักนิยมสร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย ตั้งแต่สมัยพระเจ้าปราสาททองเป็นต้นมา หรือในราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒-๒๓

พระพุทธรูปสำริดที่พบจากการขุดแต่ง น่าจะจัดอยู่ในแบบ ทรงเครื่องน้อย และไม่ได้ทรงเครื่อง ทำด้วยสำริด กำหนดอายุอยู่ในศิลปะอยุธยาตอนปลาย เชื่อกันว่าใช้สำหรับพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์

๓.๒.๓ ประเภทปูนปั้น

พบชิ้นส่วนพระหัตถ์ ในรูปแบบการประนมมือ สภาพชำรุด ทำจากปูนปั้น น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธรูปบูชาซึ่งทำจากปูนปั้น

ภาพที่ ๓๙ ชิ้นส่วนพระหัตถ์ปูนปั้น พบที่ GRID N3E5

๓.๒.๓ ประเภทหิน

พบชิ้นส่วนอุษณีษะ ในรูปแบบเปลวเพลิงบนบัวคลุ่ม สภาพชำรุด ทำจากหินทราย น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธรูปบูชาซึ่งทำจากหินทราย

ภาพที่ ๔๐ ชิ้นส่วนอุษณีษะ พบที่ GRID N3E5

๓.๓ โบราณวัตถุประเภทอื่น ๆ

พบเบ้าดินเผา ทำจากชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคา(กระเบื้องแบน) จำนวน ๒ ชิ้น

ภาพที่ ๔๑ เบ้าดินเผา จำนวน ๒ ชิ้น พบที่ GRID N4E2

หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบสถาปัตยกรรม อาทิ กระเบื้องกาบกล้วย กระเบื้องเชิงชาย ซึ่งเป็นวัสดุก่อสร้างต่างชนิดกันกับที่เป็นอยู่ แสดงให้เห็นว่า น่าจะเคยมีอาคารที่มุงหลังคาด้วยกระเบื้องลักษณะนี้มาก่อน พระอุโบสถหลังที่เห็นเป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ ๓ อีกทั้งจากหลักฐานรูปเคารพทางศาสนา ซึ่งกำหนดลำดับอายุสมัยเบื้องต้น จากลำดับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ศิลปะของพระพุทธรูปศิลปะสมัยอยุธยา ที่ได้มีการกำหนดอายุไว้แล้ว ทำให้สันนิษฐานได้ว่า โบราณสถานแห่งนี้ น่าจะถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายหรือใกล้เคียงกับช่วงเวลาดังกล่าว คือ ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒ เป็นต้นมา ระยะต่อมาสมัยรัชกาลที่ ๓ คงมีการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ ทำให้รูปแบบอาคาร สิ่งก่อสร้างเปลี่ยนไป ซึ่งคงต้องพิจารณาจากหลักฐานข้อมูลทางด้านรูปแบบสถาปัตยกรรมและบันทึกจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ ๔

การขุดค้นขุดตรวจทางโบราณคดี

การขุดค้นทางโบราณคดีภายในบริเวณพื้นที่ของโบราณสถานวัดสุวรรณคีรีนั้น เป็นการขุดค้นเพื่อศึกษาถึงพัฒนาการในการใช้พื้นที่ของมนุษย์ในอดีต โดยนำหลักฐานที่พบในหลุมขุดค้นทั้งโบราณวัตถุและร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ มาศึกษาวิเคราะห์ตีความเพื่ออธิบายความเป็นมาของแหล่งโบราณคดีและโบราณสถาน โดยกำหนดหลุมขุดค้นขนาด ๓x๓ เมตร จำนวน ๒ หลุม ด้านนอกกำแพงแก้วใกล้กับช่องประตูทางเข้า-ออก ที่บริเวณด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของโบราณสถาน

ส่วนการขุดตรวจทางโบราณคดีเป็นการศึกษาลักษณะทางกายภาพของสิ่งก่อสร้างและการใช้งานของโบราณสถานเป็นสำคัญ ซึ่งในครั้งนี้ได้กำหนดให้มีการขุดหลุมขุดตรวจ จำนวน ๓ หลุม นอกจากนี้ยังได้ทำการขุดตรวจหาแนวโบราณสถานเพิ่มเติมที่บริเวณด้านทิศตะวันออกของโบราณสถานอีกด้วย โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๑ หลุมขุดค้น PIT 1

๔.๑.๑ ตำแหน่งที่ตั้ง

ตำแหน่งของหลุมขุดค้น PIT 1 ตั้งอยู่นอกกำแพงแก้วบริเวณตรงกันกับช่องประตูทางเข้า-ออกด้านทิศตะวันออกของพระอุโบสถ (แผนผังที่ ๒) สภาพก่อนการขุดค้นมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบมีหินคลุกผสมน้ำปูนเทเป็นพื้นปกคลุมดินอยู่

๔.๑.๒ การดำเนินงานทางโบราณคดี

ทำการวางผังหลุมขุดค้น PIT 1 ตามแนวแกนทิศเหนือ-ใต้ ตะวันออก-ตะวันตก (โดยใช้เข็มทิศ) จากนั้นจึงตอกหมุดซึ่งเชือกเพื่อวางผังหลุม มีขนาดความกว้าง – ยาว ๓x๓ เมตร จากนั้นจึงกำหนดระดับสมมุติ (Datum Point) อยู่ที่บริเวณด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหลุมขุดค้น (ห่างจากผนังหลุมออกมาประมาณ ๐.๓๐ เมตร) โดยตอกหมุดและกำหนดให้อยู่สูงจากระดับผิวดินปัจจุบัน ๒๐ เซนติเมตร และกำหนดให้เป็นเส้นระดับสมมุติ (Datum Line) 0 cm.dt. สำหรับควบคุมระดับความลึกในการขุดค้น ใช้วิธีการขุดค้นตามระดับชั้นดินสมมุติ (Level) ระดับละ ๑๐ เซนติเมตร โดยแบ่งพื้นที่ในหลุมขุดค้นออกเป็น ๔ ส่วน (Quadrant) เรียกชื่อตามแนวทิศ คือ NEQ, NWQ, SEQ และ SWQ บันทึกและเก็บหลักฐานที่ได้จากการขุดค้นแยกตามส่วนนี้ ขุดค้นลึกลงไปจนกระทั่งถึงชั้นดินที่ไม่ปรากฏร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ (Sterile)

๔.๑.๓ ชั้นทับถมทางโบราณคดี

สามารถแบ่งชั้นทับถมทางโบราณคดีได้ ๓ ระดับ ดังนี้

ชั้นทับถมทางโบราณคดีที่ I เป็นชั้นดินธรรมชาติ (Sterile) ที่ไม่พบร่องรอยการทำกิจกรรมของมนุษย์ ลักษณะเนื้อดินเป็นดินเหนียวจับตัวแน่นแข็ง เนื้อดินมีสีเทาเข้ม วัดค่าสีดินได้ 10 YR 4/1 dark gray

ชั้นทับถมทางโบราณคดีที่ II เป็นชั้นดินที่อยู่ต่อขึ้นมาจากชั้นดินที่ I เป็นระดับชั้นดินที่พบร่องรอยการทำกิจกรรมของมนุษย์ในอดีต มีเศษอิฐหักขนาดเล็ก ๆ ปะปนในเนื้อดิน พบหลักฐานแนวก่ออิฐไม่สามารถระบุประโยชน์ใช้สอยได้ ตั้งอยู่บริเวณด้านทิศใต้ของหลุมขุดค้น เนื้อดินมีลักษณะเป็นดินเหนียว ดินมีสีน้ำตาลปนเทาเข้ม มีความหนาของชั้นดินประมาณ ๑๐๐ เซนติเมตร วัดค่าสีดินได้ 10 YR 5/2 grayish brown

ชั้นดินแทรก IIa เป็นชั้นดินปนทราย สีน้ำตาลปนเหลือง มีความหนาประมาณ ๒๐ เซนติเมตร

ชั้นทับถมทางโบราณคดีที่ III เป็นชั้นทับถมการพังทลายที่อยู่ต่อขึ้นมาจากชั้นดินที่ II มีลักษณะถูกรบกวนที่เกิดจากการทำกิจกรรมของมนุษย์ในสมัยปัจจุบัน เช่น การไถปรับพื้นที่หน้าดินให้เรียบ ลักษณะเป็นดินชั้นทับถมของเศษอิฐหักกากปูน หินคลุก และวัชพืชปะปนในดิน มีความหนาของชั้นทับถมประมาณ ๕๐ เซนติเมตร

๔.๑.๔ โบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้น

ไม่พบโบราณวัตถุจากการขุดค้นในทุกๆระดับชั้นดินสมมติ ยกเว้นส่วนที่เป็นเศษอิฐหักและกากปูน แต่ในชั้นทับถมทางโบราณคดีที่ II พบหลักฐานแนวก่ออิฐบริเวณด้านทิศใต้ของหลุม ไม่สามารถระบุประโยชน์ใช้สอยได้อย่างแน่ชัด

๔.๑.๕ สรุปผลการขุดค้น

พบแนวก่ออิฐบริเวณด้านทิศตะวันออกและใต้ของหลุมขุดค้น ภายในชั้นดินทับถมไม่พบหลักฐานโบราณวัตถุแต่อย่างใด ยกเว้นชั้นทับถมการพังทลายในตอนบนของหลุม พบเศษอิฐหักกากปูนปะปนอยู่ในเนื้อดิน สามารถแบ่งชั้นทับถมทางโบราณคดีหลักได้จำนวน ๓ ชั้นทับถม โดยชั้นทับถมที่แสดงลักษณะการใช้งานกิจกรรมของมนุษย์ในพื้นที่มีเพียง ๒ ชั้น ได้แก่

๑. ชั้นดินที่ไม่ปรากฏหลักฐานที่แสดงถึงกิจกรรมของมนุษย์
๒. ชั้นทับถมของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างและใช้ประโยชน์โบราณสถาน
๓. ชั้นทับถมภายหลังการพังทลาย โดยมีการปรับถมดินในพื้นที่

ภาพที่ ๔๒ PROFILE PIT 1 ด้านทิศเหนือ

ภาพที่ ๔๓ PROFILE PIT 1 ด้านทิศตะวันออก

ภาพที่ ๔๔ PROFILE PIT 1 ด้านทิศใต้

ภาพที่ ๔๕ PROFILE PIT 1 ด้านทิศตะวันตก

๔.๒ หลุมชุดคั้น PIT 2

๔.๒.๑ ตำแหน่งที่ตั้ง

ตำแหน่งของหลุมชุดคั้น PIT 2 ตั้งอยู่นอกกำแพงแก้ว บริเวณใกล้กับช่องประตูทางเข้า-ออก ด้านทิศตะวันตกของพระอุโบสถ สภาพก่อนการชุดคั้น ปรากฏเป็นที่ตั้งของอิฐธาตุ

๔.๒.๒ การดำเนินงานทางโบราณคดี

ทำการวางผังหลุมชุดคั้น PIT 2 ตามแนวแกนทิศเหนือ-ใต้ ตะวันออก - ตะวันตก (โดยใช้เข็มทิศ) จากนั้นจึงตอกหมุดซึ่งเชือกเพื่อวางผังหลุม มีขนาดความกว้าง - ยาว ๓ x ๓ เมตร จากนั้นจึงกำหนดระดับสมมุติ (Datum Point) อยู่ที่บริเวณด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหลุมชุดคั้น (ห่างจากผนังหลุมออกมาประมาณ ๐.๓๐ เมตร) โดยตอกหมุดและกำหนดให้อยู่สูงจากระดับผิวดินปัจจุบัน ๒๐ เซนติเมตร และกำหนดให้เป็นเส้นระดับสมมุติ (Datum Line) 0 cm.dt. สำหรับควบคุมระดับความลึกในการชุดคั้น ใช้วิธีการชุดคั้นตามระดับชั้นดินสมมุติ (Level) ระดับละ ๑๐ เซนติเมตร โดยแบ่งพื้นที่ในหลุมชุดคั้นออกเป็น ๔ ส่วน (Quadrant) เรียกชื่อตามแนวทิศ คือ NEQ, NWQ, SEQ และ SWQ บันทึกและเก็บหลักฐานที่ได้จากการชุดคั้นแยกตามส่วนนี้ ชุดคั้นลึกลงไปจนกระทั่งถึงชั้นดินที่ไม่ปรากฏร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ (Sterile)

๔.๒.๓ ชั้นทับถมทางโบราณคดี

สามารถแบ่งชั้นทับถมทางโบราณคดีได้ ๕ ระดับ ดังนี้

ชั้นทับถมทางโบราณคดีที่ I เป็นชั้นดินธรรมชาติ (Sterile) ที่ไม่พบร่องรอยการทำกิจกรรมของมนุษย์ ลักษณะเนื้อดินเป็นดินเหนียวจับตัวแน่นแข็ง เนื้อดินมีสีเทาเข้ม วัดค่าสีดินได้ 10 YR 4/1 dark gray

ชั้นทับถมทางโบราณคดีที่ II เป็นชั้นดินที่อยู่ต่อขึ้นมาจากชั้นดินที่ I เป็นระดับชั้นดินที่พบร่องรอยการทำกิจกรรมของมนุษย์ในอดีต มีเศษอิฐหักขนาดเล็กๆ ปะปนในเนื้อดินตอนบนของชั้น เนื้อดินมีลักษณะเป็นดินเหนียว ดินมีสีน้ำตาลปนเทาดำ มีความหนาของชั้นดินประมาณ ๑๕๐ เซนติเมตร วัดค่าสีดินได้ 10 YR 5/2 grayish brown

ชั้นทับถมทางโบราณคดีที่ III เป็นชั้นทับถมการพังทลายที่อยู่ต่อขึ้นมาจากชั้นดินที่ II ลักษณะเป็นดินชั้นทับถมของเศษอิฐหักกากปูน และวัชพืชปะปนในดิน มีความหนาของชั้นทับถมประมาณ ๓๐ เซนติเมตร

ชั้นทับถมทางโบราณคดีที่ IV เป็นชั้นดินที่อยู่ต่อขึ้นไปมาจากชั้นดินที่ III ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนสีเทา พบเศษอิฐหักกากปูน และวัชพืชปะปนในดิน มีความหนาของชั้นดินประมาณ ๒๐ เซนติเมตร วัดค่าสีดินเมื่อแห้งได้ 10 YR 6/1 gray วัดค่าสีดินขณะเปียกได้ 10 YR 4/1 dark gray

ชั้นทับถมทางโบราณคดีที่ V เป็นชั้นดินที่อยู่ต่อขึ้นไปมาจากชั้นดินที่ IV ในชั้นดินนี้เป็นชั้นผิวดินในสมัยปัจจุบัน ลักษณะการทับถมของดินมีลักษณะถูกรบกวนที่เกิดจากการทำกิจกรรมของมนุษย์ในสมัยปัจจุบัน เช่น การถมปรับพื้นที่เพื่อก่อสร้างฐานรองพื้นอิฐลาด ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนสีเทา ปะปนกับหินคลุก พบเศษอิฐหักกากปูน และวัชพืชปะปนในดิน มีความหนาของชั้นดินประมาณ ๑๕ เซนติเมตร

๔.๒.๔ โบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้น

ไม่พบโบราณวัตถุจากการขุดค้นในทุกระดับชั้นดินสมมติ ยกเว้นส่วนที่เป็นเศษอิฐหักและกากปูน

๔.๒.๕ สรุปผลการขุดค้น

ภายในชั้นดินทับถมไม่พบหลักฐานโบราณวัตถุแต่อย่างใด ยกเว้นชั้นทับถมการพังทลายในตอนบนของหลุม พบเศษอิฐหักกากปูนปะปนอยู่ในเนื้อดิน สามารถแบ่งชั้นทับถมทางโบราณคดีหลักได้จำนวน ๕ ชั้นทับถม โดยชั้นทับถมที่แสดงลักษณะการใช้งานกิจกรรมของมนุษย์ในพื้นที่มีเพียง ๓ ชั้น ได้แก่

๑. ชั้นดินที่ไม่ปรากฏหลักฐานที่แสดงถึงกิจกรรมของมนุษย์
๒. ชั้นทับถมของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างและใช้ประโยชน์โบราณสถาน
๓. ชั้นทับถมภายหลังการพังทลาย โดยมีการปรับไถพื้นที่
๔. ชั้นดินที่เกิดจากการถมปรับพื้นที่ จนกลายเป็นพื้นผิวใช้งานของวัดในสมัยปัจจุบัน

ภาพที่ ๔๖ PROFILE PIT 1 ด้านทิศเหนือ

ภาพที่ ๔๗ PROFILE PIT 1 ด้านทิศตะวันออก

ภาพที่ ๔๘ PROFILE PIT 1 ด้านทิศใต้

ภาพที่ ๔๙ PROFILE PIT 1 ด้านทิศตะวันตก

๔.๓ หลุมขุดตรวจ TP. 1

ตำแหน่งของหลุมขุดตรวจ TP.1 ตั้งอยู่บริเวณด้านทิศตะวันตกของพระอุโบสถ วางตัวตั้งฉากกับพระอุโบสถและฐานเจดีย์ กำหนดให้มีขนาดความกว้าง ๑ เมตร ยาวจรดฐานเจดีย์ ใช้วิธีการขุดลอกดินตามระดับของชั้นหลักฐานทางโบราณคดี (พื้นใช้งานเดิมแต่ละสมัย) โดยขุดตรวจลึกลงไปจนกระทั่งถึงพื้นใช้งานล่างสุด

จากการขุดตรวจ พบฐานก่ออิฐยกพื้นเดี่ยวๆ รองรับฐานเจดีย์ ส่วนติดฐานพระอุโบสถพบแนวฐานก่ออิฐอีกชั้นหนึ่ง ไม่สามารถระบุรูปแบบทางสถาปัตยกรรมได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ ๕๐ หลุมขุดตรวจหมายเลข ๑

ภาพที่ ๕๑ หลุมขุดตรวจหมายเลข ๑

ภาพที่ ๕๒ หลุมขุดตรวจหมายเลข ๑

๔.๔ หลุมขุดตรวจ TP. 2

ตำแหน่งของหลุมขุดตรวจ TP.2 ตั้งอยู่บริเวณด้านทิศใต้ ตอนกลางของพระอุโบสถ สภาพก่อนการขุดค้นมีลักษณะเป็นพื้นดินที่ได้ขุดแต่งปรับระดับเป็นพื้นใช้งานเดิมสมัยหลังสุดแล้ว กำหนดให้มีขนาดเท่ากับระยะห่างระหว่างผนังด้านในกำแพงแก้วถึงด้านข้างฐานพระอุโบสถ ใช้วิธีการขุดลอกดินตามระดับของชั้นหลักฐานทางโบราณคดี (พื้นใช้งานเดิมแต่ละสมัย) ขุดตรวจลึกลงไปจนกระทั่งถึงพื้นใช้งานล่างสุด ไม่ปรากฏหลักฐานใหม่เพิ่มเติมแต่อย่างใด

ภาพที่ ๕๓ หลุมขุดตรวจหมายเลข 2

ภาพที่ ๕๔ ฐานเสาก่ออิฐฉาบปูนที่พบ

ภาพที่ ๕๕ หลุมขุดตรวจหมายเลข 1

๔.๕ หลุมขุดตรวจ TP. 3

ตำแหน่งของหลุมขุดตรวจ TP.3 ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าพระอุโบสถ ก่อนมาทางด้านทิศใต้ บริเวณบันไดหน้าประตูทางเข้า-ออก พระอุโบสถ สภาพก่อนการขุดค้นมีลักษณะเป็นพื้นปูอิฐฉาบปูน กำหนดให้มีขนาดครอบคลุมส่วนที่เป็นบันไดทางเข้า-ออก พระอุโบสถ หลังรื้อย้ายพื้นปูอิฐฉาบปูนออกจะใช้วิธีการขุดค้นตามระดับของชั้นหลักฐานทางโบราณคดี (พื้นใช้งานเดิมแต่ละสมัย) โดยสกัดพื้นเดิมออกบางส่วนเพื่อที่จะทำให้ทราบถึงพื้นใช้งานด้านล่างลงไป ขุดตรวจลึกลงไปจนกระทั่งถึงพื้นใช้งานล่างสุด โดยพบหลักฐานว่ามีชั้นบันไดอยู่ใต้พื้นปูอิฐในบริเวณนี้ แสดงว่าพื้นปูอิฐถูกสร้างขึ้นในสมัยหลัง

ภาพที่ ๕๖ หลุมขุดตรวจหมายเลข ๒

ภาพที่ ๕๗ หลุมขุดตรวจหมายเลข ๒

ภาพที่ ๕๘ หลุมขุดตรวจหมายเลข ๒

๔.๖ หลุมขุดตรวจหาแนวโบราณสถาน

การขุดตรวจสอบหลักฐานดังกล่าวมีจุดประสงค์หลัก คือ ต้องการตรวจสอบพื้นที่และสภาพโดยรวมของโบราณสถาน ครอบคลุมพื้นที่นอกกำแพงแก้วทางด้านทิศตะวันออก(ด้านหน้าโบราณสถาน) เพื่อตรวจหาหลักฐานสิ่งก่อสร้าง ที่อาจปรากฏอยู่ที่บริเวณดังกล่าว โดยได้วางผังหลุมขนาดกว้างประมาณ ๒ - ๓ เมตร ยาวรวมทั้งสิ้นประมาณ ๓๔ เมตร ขนานไปกับแนวกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออก จากการขุดตรวจไม่พบหลักฐานสิ่งก่อสร้างใดๆ (ที่ระดับความลึก ๕๐ เซนติเมตร)

ภาพที่ ๕๙ หลุมขุดตรวจหาแนวโบราณสถาน

ภาพที่ ๖๐ หลุมขุดตรวจหาแนวโบราณสถาน

บทที่ ๕

การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

๕.๑ ด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี

พื้นที่บริเวณวัดสวางค์ อยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมทางน้ำ ซึ่งมีความสำคัญและเป็นเส้นทางสัญจรหลักในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะพื้นที่ระหว่างวัดสวางค์กับวัดรวก นับเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เนื่องจาก ผังตรงข้าม คือ พระตำหนักท่าเจ้าสนุกที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าทรงธรรม เพื่อเป็นที่ประทับเมื่อครั้งเสด็จนมัสการพระพุทธบาท โดยขบวนเรือเสด็จได้จอดพักเรียงรายทั้งสองฝั่งแม่น้ำ ซึ่งปรากฏชื่อ ท่าเกยและศาลาริอยู่จนถึงทุกวันนี้ นับเป็นต้นทางถนนพระเจ้าทรงธรรมไปยังพระพุทธบาท

อีกทั้ง ข้อความในนิราศพระบาท ซึ่งได้กล่าวถึงบ้านเรือนในบริเวณนี้ เมื่อครั้งสุนทรภู่ตามเสด็จพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ และยังปรากฏชื่ออยู่ในปัจจุบัน ความว่า

ถึงอรัญญิกยามแดดแผดผดยับ

เสโทขับซาบโถมมนัสสา

ถึงตะเคียนดวนดวนริบนาวามา

ถึงศาลาลอยแลลิ่งโลดใจ

เงื่อมตลิ่งบัวงามตระหง่านยอด

ระกะกอดเกาะกะกิ่งไสว

พยุยวบกิ่งเยือกเขยื้อนใบ

ถึงวังตะไลเห็นบ้านละลานแล

ถึงบางขวางที่ทางนาวาจอด

เรือตลอดแลหลามตามกระแส

ถึงท่าเรือเรือยัดกันอันแอ

ดูจอบแจจอบตรึมตลิ่งชุม

ที่นำท่ามารับประทับหยุด

อุตุตลุดขนของขึ้นกองสุขุม

เสบียงใครใครนั่งระวังสุขุม

พร้อมสุขุมแน่นหน้าศาลาริ

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๓ - ๒๔๔๖ หลวงธรรมาภิรมณ์ (ถึก จิตรถึก) ได้แต่งโครงการวัดสมุหประดิษฐานราม โดยความบางตอนกล่าวถึงบ้านสวางค์ ดังนี้

บ้านสฎางค์สันโดษโธ	อกกรม
เหลี่ยมปฤษฎางค์ไกล	กลับช้า
รสรักนिरาครมย์	เรียมทุเรศ
หลังเสนห์น้องถ้ำ	เท่าคิน

นอกจากนี้ข้อมูล จากหนังสือเรื่องวัดสฎางค์ ของ พ.ต.จำเนียร เอกสกุล กล่าวว่า อุโบสถวัดสฎางค์นี้ “กรมไกร” เป็นผู้สร้าง โดยพระองค์เป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๔๑ ของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้รับสถาปนาเป็น “กรมหมื่นไกรสรวิชิต” ในสมัยรัชกาลที่ ๓

๕.๒ รูปทรงสันนิษฐานทางสถาปัตยกรรม

๕.๒.๑ พระอุโบสถ

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ตั้งหันหน้าทางทิศตะวันออกสู่แม่น้ำป่าสัก มีแผนผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด ๗ ห้องเสา มีประตูทางเข้า-ออก อยู่ทางด้านทิศตะวันออก ๒ ประตู บานประตูทำด้วยไม้ซึ่งมีร่องรอยของการเขียนลายรดน้ำประดับอยู่ ฐานอาคารเป็นฐานบัวลูกแก้วอกไก่ มีความอ่อนโค้งคล้ายท้องสำเภาเรือ ซึ่งเป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมของฐานอาคารสมัยอยุธยาตอนปลาย เหนือซุ้มประตูทางเข้าของพระอุโบสถมีการประดับด้วยลวดลายปูนปั้นเป็นซุ้มบันแถลง ภายในหน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษา ส่วนผนังสกัดด้านหลัง (ด้านทิศตะวันตก) ไม่มีประตูทางเข้า แต่ทำเป็นซุ้มหน้าต่างหนึ่งบาน การประดับเป็นแบบเดียวกับหน้าต่างด้านข้าง ผนังสกัดด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกทำเป็นหน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษา และมีร่องรอยของการประดับลวดลายด้วยเครื่องถ้วยจีน หลังคาปีกนกทำเป็นชายหลังคาสั้นๆ ยื่นลดระดับลงมาโดยรอบ กระเบื้องมุงหลังคาเป็นกระเบื้องดินเผาแบบเกล็ดเต่า ใช้ปั้นลมปูนปั้นประดับแทนช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์

โดยรอบพระอุโบสถมีฐานโอบล้อมรายรอบทั้ง ๘ ทิศ โดยมีองค์ประกอบตั้งแต่ส่วนฐานชั้นล่าง – ชั้นบน ประกอบด้วยฐานหน้ากระดานล่างในแผนผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส รองรับด้วยฐานสิงห์ ๑ ชั้น รองรับฐานบัวและฐานบัวกลุ่ม ซึ่งฐานบัวจะรองรับโอบล้อม ซึ่งปัจจุบันโอบล้อมได้สูญหายไป

๕.๒.๒ เจดีย์

ตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถ คงเหลือสภาพเฉพาะส่วนฐานล่าง มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ ๕.๓๐ x ๕.๕๐ เมตร คงเหลือสภาพความสูงประมาณ ๐.๕๐ เมตร ตั้งอยู่บนฐานยกพื้นเดี่ยวๆ ที่มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดประมาณ ๕.๓๐ x ๑๒.๑๐ x ๐.๒๕ เมตร ไม่สามารถระบุรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเจดีย์องค์นี้ได้ แต่ข้อมูลจากคำบอกเล่าจากผู้ที่เคยเห็นกล่าวว่า เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง

๕.๒.๓ กำแพงแก้ว

แนวกำแพงมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ล้อมรอบพระอุโบสถและเจดีย์ โดยที่กำแพงก่อด้วยอิฐขนาดใหญ่ โดยที่จะมีซุ้มประตูทางเข้าตรงกึ่งกลางทั้ง ๔ ด้าน ด้านละ ๑ ประตู โดยช่องประตูมีขนาดความกว้างประมาณ ๑.๒๐ เมตร และยังคงเหลือหลักฐานของกรอบประตูที่ทำด้วยไม้อยู่

๕.๓ ด้านอายุสมัยของโบราณสถาน

จากการขุดตรวจบริเวณบันไดของประตูทางเข้าพระอุโบสถ พบว่าลานก่ออิฐด้านหน้าได้ก่อพอกทับชั้นบันไดอยู่ชั้นครึ่ง ซึ่งหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า มีการก่อสร้างซ้อนทับอย่างน้อยหนึ่งครั้ง จัดเป็นสมัยแรก ภายหลังได้ถูกปรับเปลี่ยนการใช้งานให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของมุขยื่น ทำให้หลักฐานดังกล่าวถูกก่อสร้างซ้อนทับในสมัยหลัง อาจกล่าวได้ว่า มีการบูรณะหรือการปรับปรุงรูปแบบอาคารในอดีต อย่างน้อย ๓ สมัย ดังนี้

สมัยแรก เป็นอาคารที่มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเครื่องบนที่ใช้กระเบื้องกาบกล้วยมุงหลังคา

สมัยที่สอง เป็นพระอุโบสถที่มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมตามแบบประเพณีนิยมในสมัยรัชกาลที่ ๓ ไม่มีมุขที่มีหลังคาคลุมทางด้านหน้า

สมัยที่สาม เป็นพระอุโบสถที่มีการซ่อมแซมต่อเติมมุขที่มีหลังคาคลุมยื่นออกทางด้านหน้า ดังปรากฏให้เห็นในสมัยปัจจุบัน

ทั้งนี้ เนื่องจากพระอุโบสถถือเป็นอาคารที่มีความสำคัญจึงได้รับการดูแลรักษา และมีการทำนุบำรุงซ่อมแซมอยู่โดยตลอด ดังจะเห็นได้จากหลักฐานการซ่อมแซมหรือก่อสร้างซ้อนทับ ทั้งที่ฐานยกพื้นและส่วนที่เป็นมุขยื่น เพื่อปรับเปลี่ยนประโยชน์การใช้สอยพื้นที่ ณ ช่วงเวลาต่างๆ

บทที่ ๖

สรุป

วัดสวางค์ ตั้งอยู่บ้านสวางค์ ตำบลท่าเจ้าสนุก อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ห่างจากวัดไม้รวกลงมาทางทิศใต้ประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร โบราณสถานวัดสวางค์อยู่ภายในวัดสวางค์ ซึ่งปัจจุบันเป็นวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่

การวางแผนผังของโบราณสถานวัดสวางค์ มีพระอุโบสถเป็นประธานของวัด หันหน้าเข้าสู่แม่น้ำป่าสัก ทางด้านทิศตะวันออก พระอุโบสถจะมีฐานประดิษฐานโบเสมา ๘ ทิศ ด้านหลังพระอุโบสถมีร่องรอยของกองอิฐและดินอยู่ น่าจะเป็นตำแหน่งที่ตั้งของเจดีย์ พระอุโบสถดังกล่าวจะถูกล้อมรอบด้วยกำแพง ซึ่งปรากฏซุ้มประตูทางเข้าตรงกึ่งกลางของกำแพงด้านละ ๑ ประตู นอกกำแพงแก้วทางด้านทิศใต้ มีวิหารประดิษฐานพระศรีอารียเมตไตรย์ ซึ่งมีกำแพงล้อมรอบวิหารหลังนี้อยู่ กำแพงวิหารดังกล่าวมีช่องประตู ด้านทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก ด้านละ ๑ ประตู ส่วนด้านทิศเหนือไม่มีประตู เนื่องจากใช้ร่วมกับกำแพงแก้ว พระอุโบสถมีสภาพชำรุดทรุดโทรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะชั้นหลังคามีสภาพพังทลาย ส่วนวิหารพระศรีอารียเมตไตรย์ได้รับการก่อสร้างขึ้นใหม่

การดำเนินงานทางโบราณคดีครั้งนี้ มีพื้นที่ครอบคลุมโบราณสถานปรากฏภายในกำแพงแก้ว เป็นสำคัญ ทั้งนี้ รวมทั้งพื้นที่ด้านข้างภายนอกกำแพงแก้วด้วย หลังการดำเนินงานทำให้ทราบถึงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมส่วนฐานล่างของพระอุโบสถ กำแพงแก้ว และฐานโบเสมา นอกจากนี้ยังพบส่วนฐานของเจดีย์ประธานเพิ่มเติม แต่ไม่สามารถระบุรูปแบบได้อย่างแน่ชัด มีรายละเอียดดังนี้

พระอุโบสถ

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ตั้งหันหน้าทางทิศตะวันออกสู่แม่น้ำป่าสัก มีแผนผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง x ยาว ประมาณ ๙.๕๐ x ๑๙.๒๐ เมตร เป็นอาคารที่สำคัญในฐานะเป็นสิ่งก่อสร้างประธาน มีประตูทางเข้า-ออก อยู่ทางด้านทิศตะวันออก ๒ ประตู บานประตูทำด้วยไม้ซึ่งมีร่องรอยของการเขียนลายรดน้ำประดับอยู่ ฐานอาคารเป็นฐานบัวลูกแก้วอกไก่ มีความอ่อนโค้งคล้ายท้องสำเภาเรือ ซึ่งเป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมของฐานอาคารสมัยอยุธยาตอนปลาย เหนือซุ้มประตูทางเข้าของพระอุโบสถมีการประดับด้วยลวดลายปูนปั้นเป็นชุ่มบันแถลง ภายในหน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษา ส่วนผนังสกัดด้านหลัง (ด้านทิศตะวันตก) ไม่มีประตูทางเข้า แต่ทำเป็นชุ่มหน้าต่างหนึ่งบาน การประดับเป็นแบบเดียวกันกับหน้าต่างด้านข้าง ผนังสกัดด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกทำเป็นหน้าบันประดับด้วยลวดลายพรรณพฤกษา และมีร่องรอยของการประดับลวดลายด้วยเครื่องถ้วยจีน หลังคาปีกนกทำเป็นชาย

หลังคาสั้น ๆ ยื่นลดระดับลงมาโดยรอบ กระเบื้องมุงหลังคาเป็นกระเบื้องดินเผาแบบเกล็ดเต่า ใช้
บันลุ่มปูนปั้นประดับแทนช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์

โดยรอบพระอุโบสถมีฐานใบเสมารายรอบทั้ง ๘ ทิศ โดยมีองค์ประกอบตั้งแต่ส่วนฐานชั้น
ล่าง – ชั้นบน ประกอบด้วยฐานหน้ากระดานล่างในแผนผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีขนาดประมาณ ๑.๓๐ x
๑.๓๐ เมตร รองรับด้วยฐานสิงห์ ๑ ชั้น รองรับฐานบัวและฐานบัวกลุ่ม ซึ่งฐานบัวจะรองรับใบเสมา
ซึ่งปัจจุบันใบเสมาได้สูญหายไป

เจดีย์

ตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถ คงเหลือสภาพเฉพาะส่วนฐานล่าง มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาด
ประมาณ ๕.๓๐ x ๕.๕๐ เมตร คงเหลือสภาพความสูงประมาณ ๐.๙๐ เมตร ตั้งอยู่บนฐานยกพื้น
เตี้ยๆ ที่มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดประมาณ ๕.๓๐ x ๑๒.๑๐ x ๐.๒๕ เมตร ไม่สามารถ
ระบุรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเจดีย์องค์นี้ได้ แต่ข้อมูลจากคำบอกเล่าจากผู้ที่เคยเห็นกล่าวว่า
เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง

กำแพงแก้ว

แนวกำแพงมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง x ยาวประมาณ ๒๐.๕๐ x ๓๕.๕๐
เมตร มีความหนาตอนกลางประมาณ ๖๐ เซนติเมตร ล้อมรอบพระอุโบสถและเจดีย์ โดยที่กำแพงก่อ
ด้วยอิฐขนาดใหญ่คล้ายกับวัดมเหยงก์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยที่จะ
มีซุ้มประตูทางเข้าตรงกึ่งกลางทั้ง ๔ ด้าน ด้านละ ๑ ประตู โดยช่องประตูมีขนาดความกว้าง
ประมาณ ๑.๒๐ เมตร และยังคงเหลือหลักฐานของกรอบประตูที่ทำด้วยไม้อยู่

หลักฐานข้อมูล จากหนังสือเรื่องวัดสุวงค์ ของ พ.ต.จำเนียร เอกสกุล กล่าวว่า อุโบสถวัด
สุวงค์นี้ “กรมไกร” เป็นผู้สร้าง โดยพระองค์เป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๔๑ ของสมเด็จพระพุทธยอด
ฟ้าจุฬาโลก ได้รับสถาปนาเป็น “กรมหมื่นไกรสรวิจิตร” ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ประกอบกับรูปแบบทาง
สถาปัตยกรรมของพระอุโบสถที่เป็นแบบประเพณีนิยม จึงกล่าวสรุปได้ว่า พระอุโบสถเก่าที่ปรากฏ
ในปัจจุบันนี้ ถูกสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓

อย่างไรก็ดี หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบสถาปัตยกรรม อาทิ กระเบื้องกาบ
กล้วย กระเบื้องเชิงชาย แสดงให้เห็นว่า น่าจะเคยมีอาคารที่มุงหลังคาด้วยกระเบื้องลักษณะนี้มา
ก่อน อีกทั้งจากหลักฐานรูปเคารพทางศาสนา ซึ่งกำหนดลำดับอายุสมัยเบื้องต้น จากลำดับ
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ศิลปะของพระพุทธรูปศิลปะสมัยอยุธยา ที่ได้มีการกำหนดอายุไว้แล้ว
ทำให้สันนิษฐานได้ว่า โบราณสถานแห่งนี้ น่าจะถูกสร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายหรือ
ใกล้เคียงกับช่วงเวลาดังกล่าว คือ ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒ เป็นต้นมา ระยะเวลาสมัยรัชกาลที่ ๓ คง
มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ ทำให้รูปแบบอาคาร สิ่งก่อสร้างเปลี่ยนไป ตามรูปแบบการก่อสร้าง
ครั้งหลังสุดหรือที่ปรากฏในสมัยปัจจุบัน

บรรณานุกรม

การศาสนา, กรม. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๕. พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ
ศาสนา, ๒๕๒๙.

สันติ เล็กสุขุม. เจดีย์ : ความเป็นมาและคำศัพท์เรียกองค์ประกอบเจดีย์ในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๘.

ไชแสง สุชะวัฒน์. วัดพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีนในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์.
กรุงเทพฯ, มูลนิธิเจมส์ ทอมป์สันจัดพิมพ์, ๒๕๒๕

คงเดช ประพัฒน์ทอง. โบราณคดีประวัติศาสตร์, กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๒๙.

คุรุสภา, องค์การค้ำ. นิราศสุนทรภู์ นิราศพระบาท. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพฯ, ศึกษาภัณฑ์พานิชย์
จัดพิมพ์เผยแพร่ ๒๕๑๔.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระ. เสด็จประพาสต้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปปาบรรณา, การพิมพ์
จำหน่าย, พิมพ์ที่ หจก. ชินพรการพิมพ์ ๒๕๑๙.

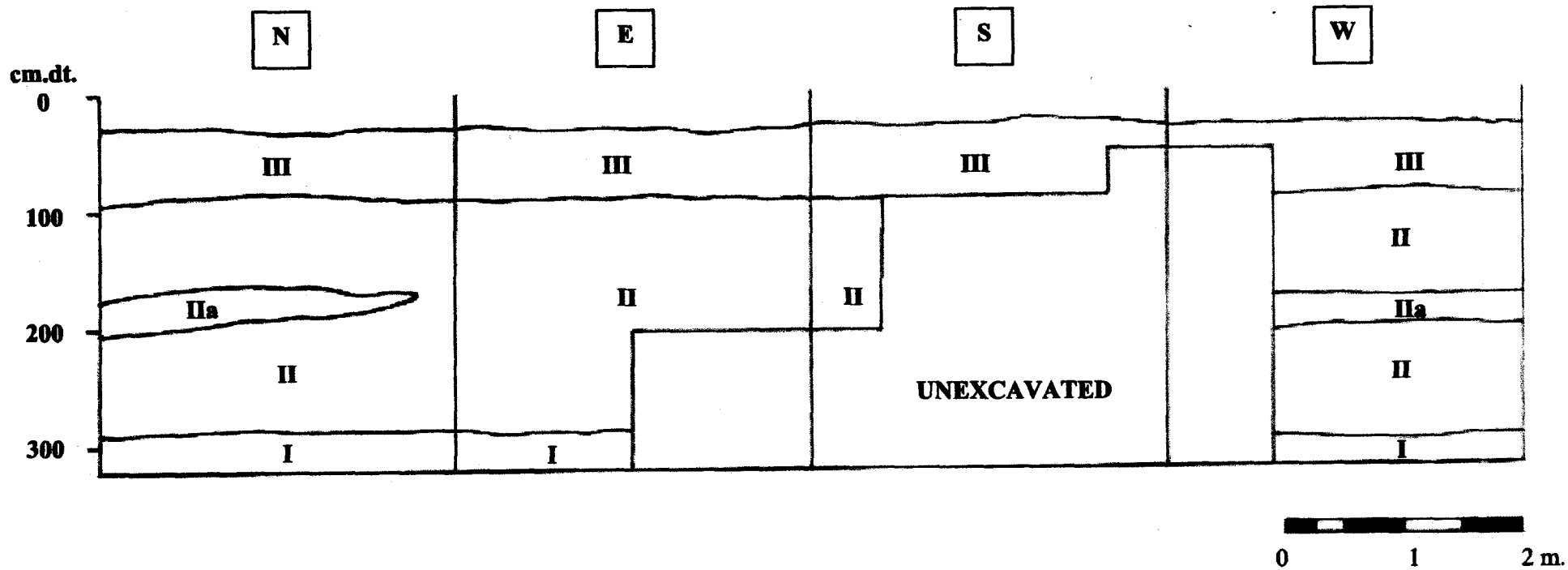
จำเนียร เอกสกุล. เรื่องวัดสกุวงศ์. พิมพ์ครั้งที่ ๑ ลพบุรี พ.ศ. ๒๕๑๒.

แผนที่ทหาร, กรม. อำเภอท่าเรือ. พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวังที่ 5138III มาตรา
ส่วน 1:50,000

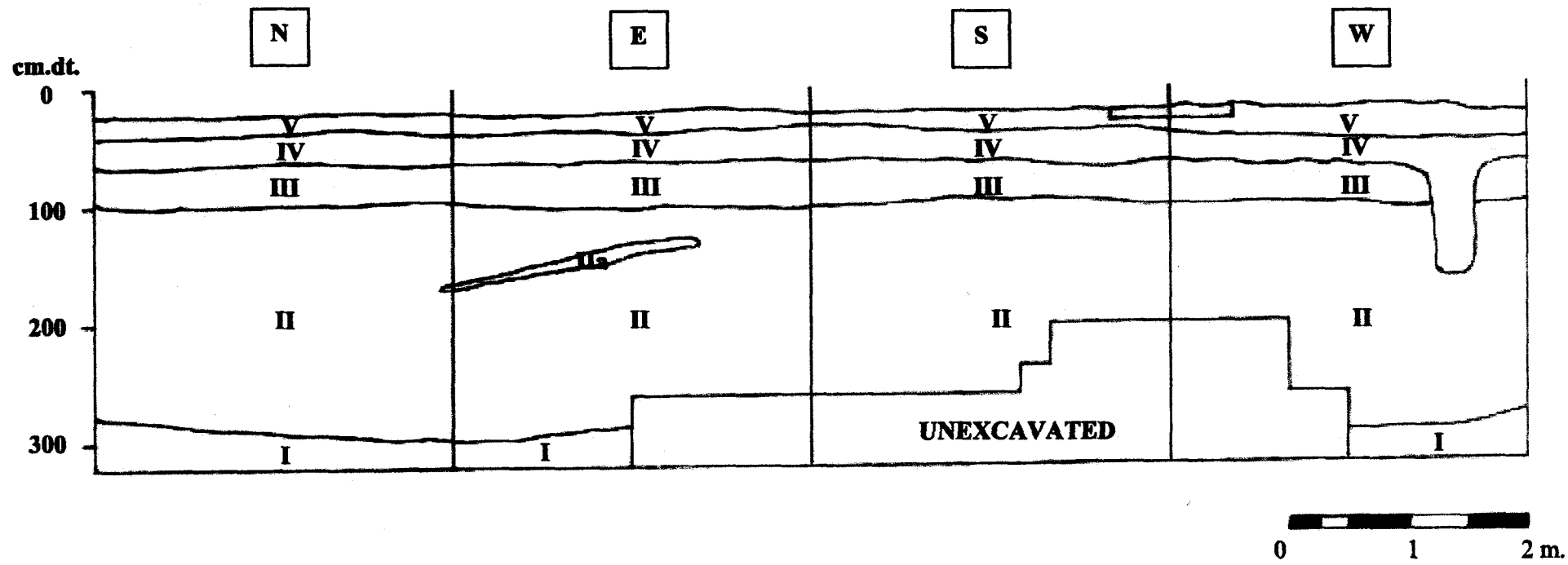
ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ . กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ ๖, บริษัท อักษรเจริญทัศน์
อจท. จำกัด, ๒๕๓๙.

อนันตนาการ
จากกรมศิลปากร

แผนผังที่ ๑ ผังชั้นดิน PIT 1

แผนผังที่ ๒ ผังชั้นดิน PIT 2

ทะเบียนอุ้งบรรจุโบราณวัตถุ

โครงการ งานขุดค้น ขุดแต่งทางวิชาการโบราณคดีวัดสุทัศน์ ตำบลท่าเสา อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผ่นที่ 1

หมายเลขอุ้ง #	GRID	ระดับ (cm.dt.)	ประเภทโบราณวัตถุ	ขนาด (cm.)			จำนวน	น้ำหนัก(g.)
				กว้าง	สูง	หนา		
1	N6E6	S-พื้นใช้งาน	ชิ้นส่วนฐานพระพุทธรูปเงิน	6.3	6.5	3	1	80
2	N6E6	S-พื้นใช้งาน	ชิ้นส่วนฐานพระพุทธรูปเงิน	4.9	6.3	2.9	1	65
3	N6E6	S-พื้นใช้งาน	ชิ้นส่วนพระวรกายพระพุทธรูปเงิน	2.4	2.2	1.3	1	5
4	N6E6	S-พื้นใช้งาน	ตะปูจีน	0.8	6.5	0.8	1	15
5	N6E6	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายพันธุ์พฤกษา แบบที่ 1	11	10.8	1.8	1	270
6	N6E2	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายพันธุ์พฤกษา แบบที่ 1	12.5	-	-	2	370
7	N6E2	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายพันธุ์พฤกษา แบบที่ 2	13	12.3	1.3	1	310
8	N6E2	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายพันธุ์พฤกษา แบบที่ 3	15	19	1.8	2	960
9	N6E2	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายเทพพนม แบบที่ 1	8.5	7	1.5	1	130
10	N6E5	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายเทพพนม แบบที่ 2	13.7	9.9	1	1	280
11	N6E5	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายพันธุ์พฤกษา แบบที่ 3	14	19	1.8	1	685
12	N6E5	S-พื้นใช้งาน	ตะปูจีน	0.6	10.5	0.6	1	15
13	N5E2	S-พื้นใช้งาน	ตะปูจีน	0.9	9.3	0.9	1	30
14	N5E2	S-พื้นใช้งาน	ชิ้นส่วนพระวรกายพระพุทธรูปสำริด	4.1	4.9	1.9	1	50
15	N5E2	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายพันธุ์พฤกษา แบบที่ 2	13.4	10.2	1.4	2	695
16	N5E2	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายเทพพนม แบบที่ 2	11.4	12.8	1	1	310
17	N5E2	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายพันธุ์พฤกษา แบบที่ 3	13.8,14	15.9,16.5	0.9	2	1,455
18	N5E7	S-พื้นใช้งาน	หม้อก้นกลม ลายเชือกทาบ (ชำรุด)	12	7.2	0.5	2	320
19	N4E2	S-พื้นใช้งาน	ชิ้นส่วนพระพุทธรูปเงิน เศียรหักหาย	5	7.5	2.9	2	70
20	N4E2	S-พื้นใช้งาน	เบียดินเผา	4,4.7	-	0.7,1	2	45
21	N4E2	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายเทพพนม แบบที่ 2	9-9.5	7.3-8.8	0.8	3	360
22	N3E5	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายพันธุ์พฤกษา แบบที่ 1	12	15.3	1.2	3	855
23	N3E5	S-พื้นใช้งาน	ชิ้นส่วนพระหัตถ์ประนมมือ ปูนปั้น	-	-	-	1	120
24	N3E5	S-พื้นใช้งาน	ชิ้นส่วนอุษณิษะ รูปเปลวเพลิงบนดอกบัวกลุ่ม	-	-	-	1	270
25	N6E1	S-พื้นใช้งาน	ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด	-	-	-	9	110
26	N6E1	S-พื้นใช้งาน	ชิ้นส่วนพระพุทธรูปเงิน	3.3	5.9	2	2	25
27	N6E1	S-พื้นใช้งาน	ตะปูปลิง	0.6	-	0.3	1	40
28	N6E1	S-พื้นใช้งาน	กระเบื้องเชิงชาย ลายเทพพนม แบบที่ 2	13.6	9.9	0.7	5	920

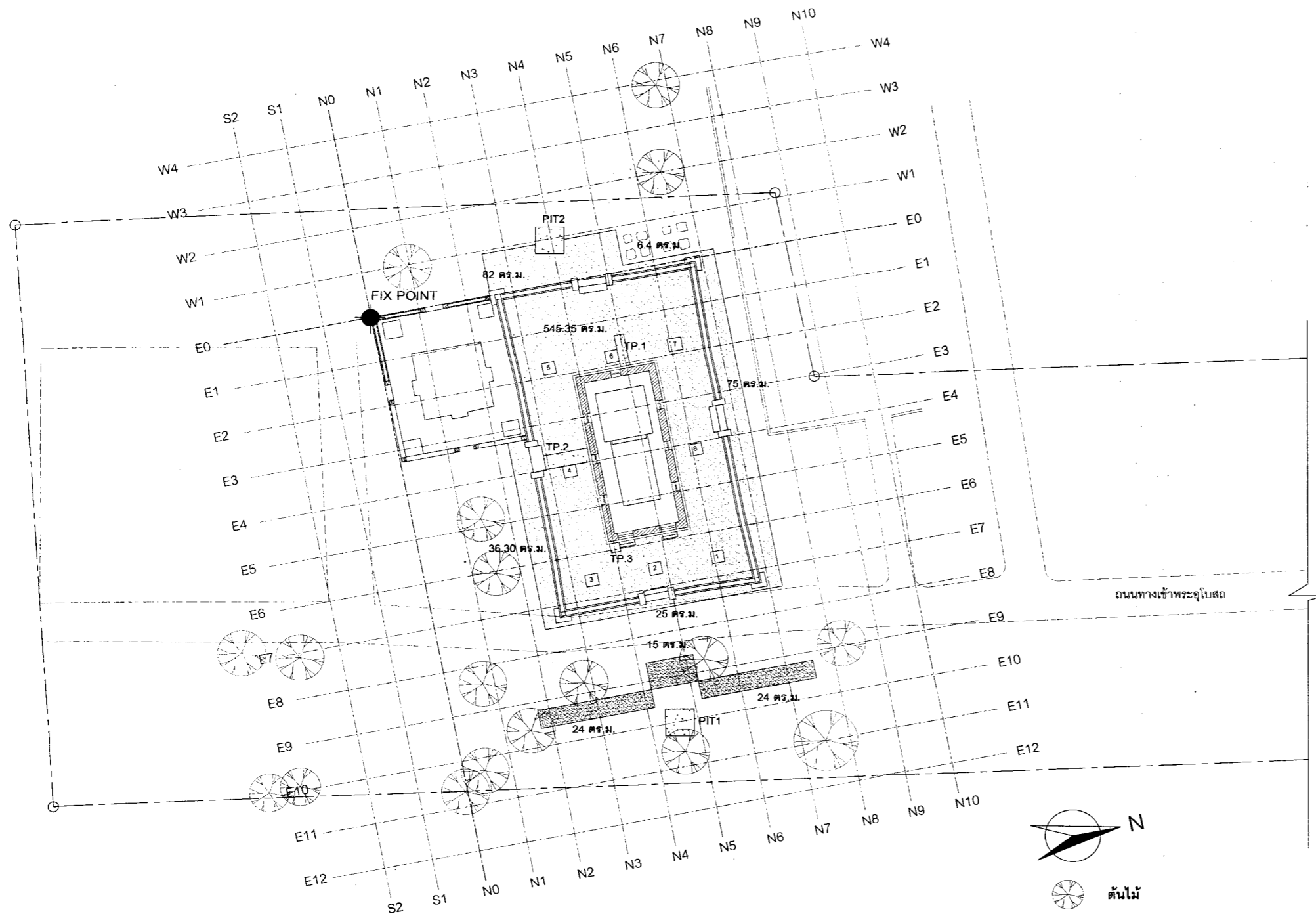

หมายเหตุ ค่าระดับสมมุติที่ 0.00 ใช้แนวระดับบัวหน้ากระดานด้านล่างสุดกำแพงนอกรอบกำแพงวิหารด้านทิศตะวันตก

ผังแนวกริดหลุมขุดค้นและขุดตรวจทางโบราณคดี

มาตราส่วน 1 : 250

- ต้นไม้
- FIX POINT
- บริเวณขุดค้นทางโบราณคดี
- บริเวณขุดตรวจทางโบราณคดี

ผังดัชนี

ผู้ปฏิบัติงาน

บริษัทกันตกันขรุ่ก่อสร้าง จำกัด
114/114 ซอย 6/3 หมู่ 10 ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี
ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110

สำรวจ/เขียนแบบ

สำรวจ			
เขียน	อนุรัตน์ พะอบเงิน		
คัดลอก			

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการฯ	นายเอก สิทนามคย์		
กรรมการฯ	นายพิชัย บุญแจ้ง		
กรรมการฯ	นส. เสริมสุข ประภคฤภูมิ		
กรรมการฯ	ทรงยศ วงศ์ประพฤติกิตติ		
กรรมการฯ	นายเทอดศักดิ์ เข็นจระ		
ผู้ควบคุมงาน	นายอนุชิต ท่องจันทร์		
ผู้ควบคุมงาน	นายธวัช สาคี		20y 26
ผู้ควบคุมงาน	นายกิตติภูมิ พงษ์ใหญ่		

ออกแบบ

นายช่างโยธา			
นายช่างศิลปกรรม			
นักวิชาการช่างศิลป์			
นักโบราณคดี			
สถาปนิก			
ภูมิสถาปนิก			
วิศวกรโยธา			

ตรวจ / เห็นชอบ

สถาปนิก			
วิศวกรโยธา	นายสุทธชาย พานสุวรรณ		
หมอกฎโบราณคดี	นส. เสริมสุข ประภคฤภูมิ		
หมอกฎอนุรักษโบราณสถาน	นายพิชัย บุญแจ้ง		
ผอ.ศคก.3 อย.	นายเอก สิทนามคย์		
ผอ.ส.บ.ค.	นายธราพงษ์ ศรีสุชาติ		

ผู้อนุมัติ

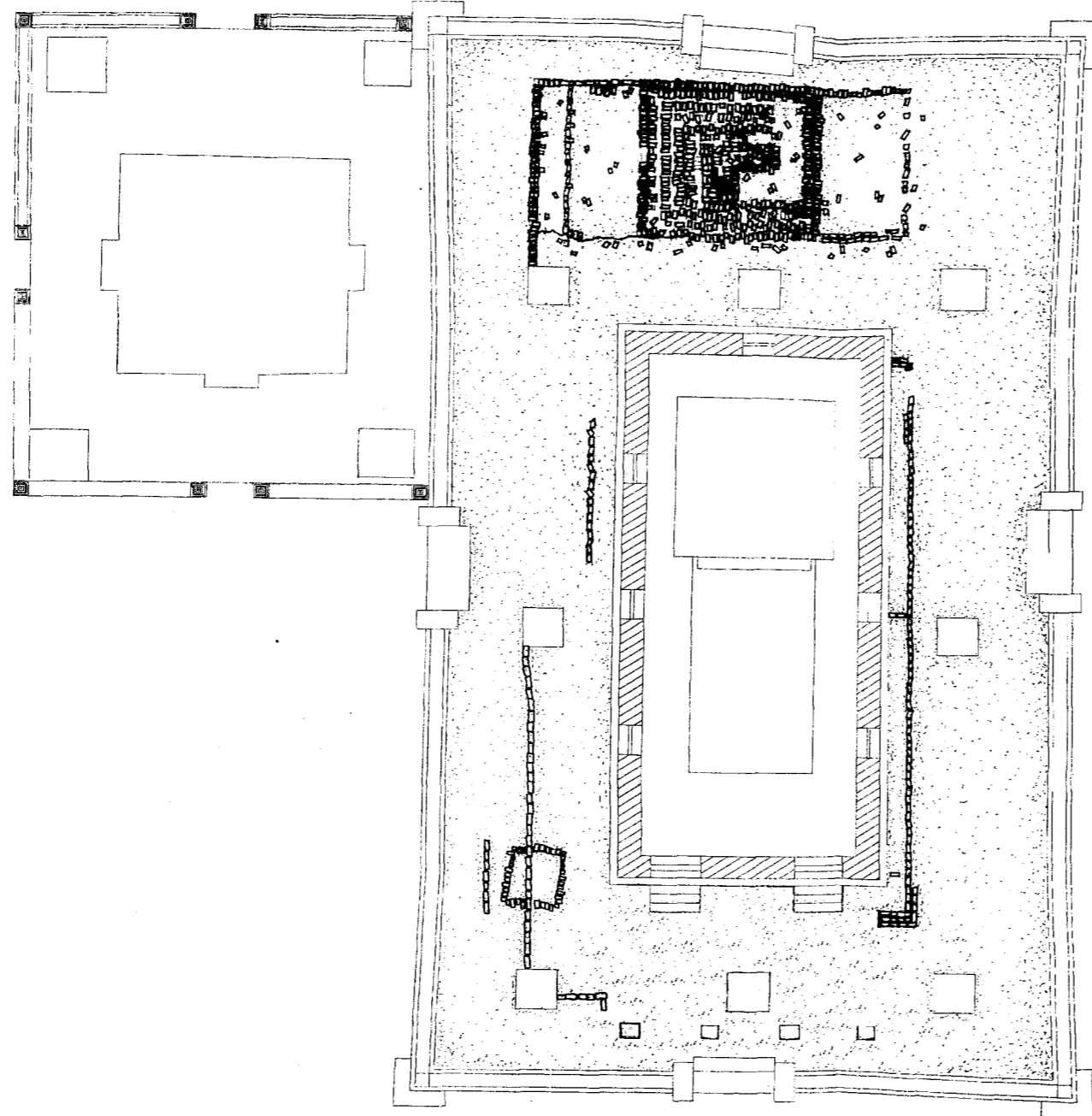
อธิบดี			
แบบ	บูรณะซ่อมแซมอุโบสถ(เก่า) วัดสุทรางค์ จ.พระนครศรีอยุธยา		

แสดง	ผังแนวกริดหลุมขุดค้นและขุดตรวจทางโบราณคดี		
รหัส	มาตราส่วน ๑:๒๕๐	แผ่นที่ ๑	จำนวนแผ่น

สำนักศิลปากรที่ ๓
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรมศิลปากร

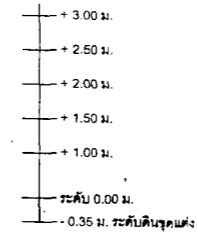
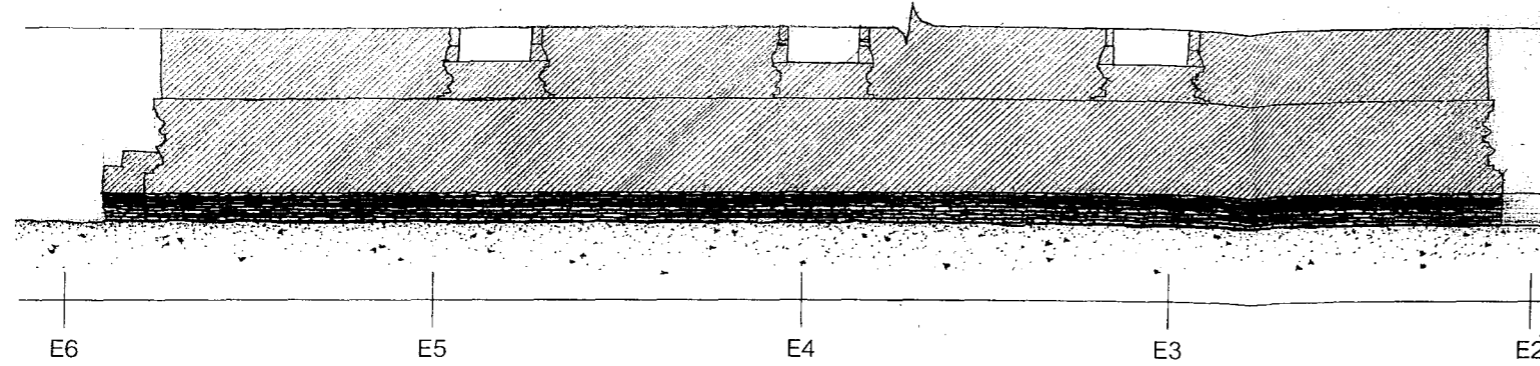

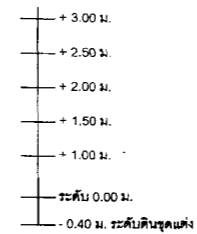
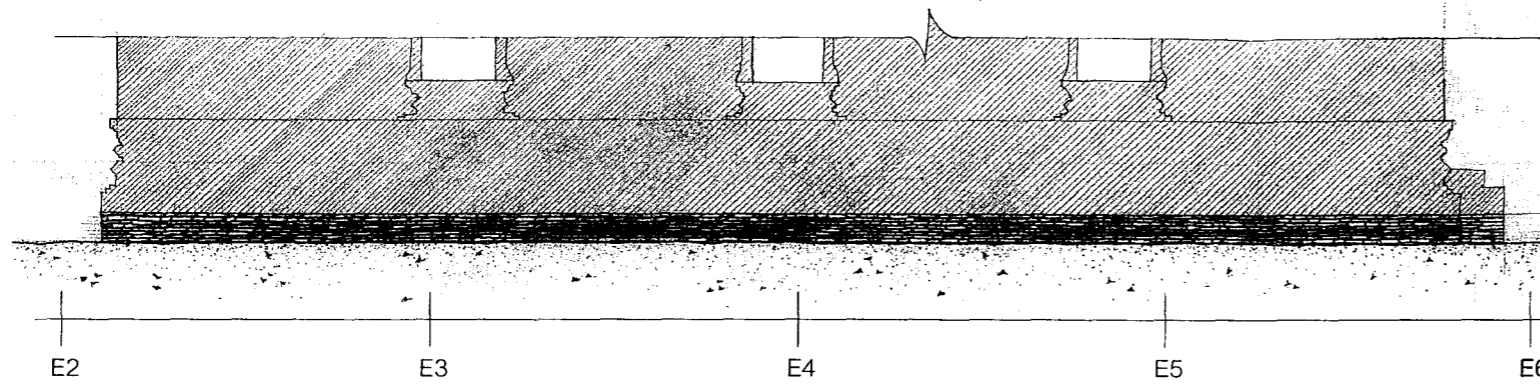
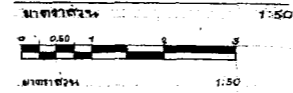
ผังชุดค้ำและชุดแต่งทางโบราณคดี

มาตราส่วน 1 : 100

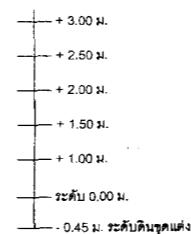
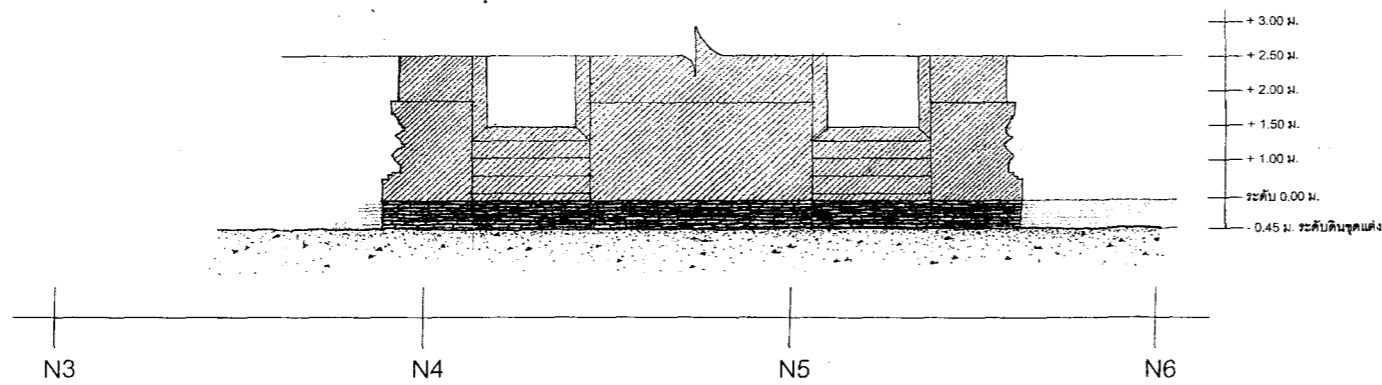
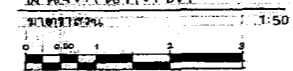
ผังค้ำขุด			
ผู้ปฏิบัติงาน			
บริษัทกันตังนิษฐ์ก่อสร้าง จำกัด 114/114 ซอย 6/3 หมู่ 10 ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110			
สำรวจ/เขียนแบบ			
สำรวจ			
สำรวจ			
เขียน	อนุรัตน์ พะอบเงิน		
คัดลอก			
คณะกรรมการตรวจการจ้าง			
ประธานกรรมการฯ	นายอนก สีหามาตย์		
กรรมการฯ	นายพิชัย บุญแจ้ง		
กรรมการฯ	นส.เสริมสุข ประภคติกุลิ		
กรรมการฯ	ทรงยศ วงศ์ประทีปติ		
กรรมการฯ	นายเทอดศักดิ์ เข็มจระ		
ผู้ควบคุมงาน	นายฤทธิเดช ทองจันทร์		
ผู้ควบคุมงาน	นายธงชัย สาโค		๑ ก.ย. ๕๖
ผู้ควบคุมงาน	นายกิตติภูมิ พ่วงใหญ่		
ออกแบบ			
นายช่างโยธา			
นายช่างศิลปกรรม			
นักวิชาการช่างศิลป์			
นักโบราณคดี			
สถาปนิก			
ผู้มีสถาปนิก			
วิศวกรโยธา			
ตรวจ / เห็นชอบ			
สถาปนิก			
วิศวกรโยธา	นายสุตชาย ทานสุวรรณ		
หน.กลุ่มโบราณคดี	นส.เสริมสุข ประภคติกุลิ		
หน.กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน	นายพิชัย บุญแจ้ง		
ผอ.สศก.3 อย.	นายอนก สีหามาตย์		
ผอ.ส.บ.ค.	นายธราพงษ์ ศรีสุชาติ		
ผู้อนุมัติ			
อธิบดี			
แบบ			
บูรณะซ่อมแซมอยู่ในสภ(บร) วัดสุทัศน์ฯ จ.พระนครศรีอยุธยา			
แสดง ผังชุดค้ำและชุดแต่งทางโบราณคดี			
รหัส	มาตราส่วน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
	๑:๑๐๐	๒	
สำนักศิลปากรที่ ๓ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
กรมศิลปากร			

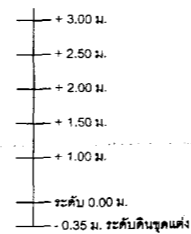
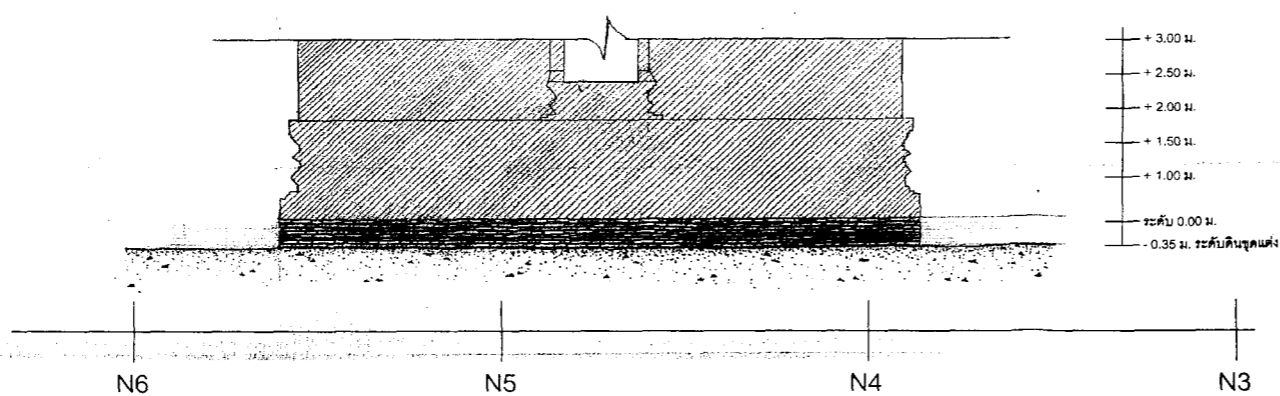
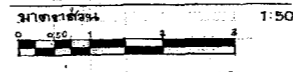
ผนังด้านทิศเหนือ

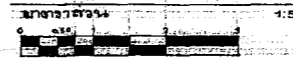
ผนังด้านทิศใต้

ผนังด้านทิศตะวันออก

ผนังด้านทิศตะวันตก

ผังตั้งขึ้น

ผู้ปฏิบัติงาน

บริษัทกันตกันนบุรีก่อสร้าง จำกัด
114/114 ซอย 6/3 หมู่ 10 ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี
ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110

สำรวจเขียนแบบ

สำรวจ			
สำรวจ			
เขียน	อนุรัตน์ พะอบเงิน		
คัดลอก			

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการฯ	นายเอก สิทนามาศย์		
กรรมการฯ	นายพิชัย บุญแจ้ง		
กรรมการฯ	นส.เสริมสุข ประภคฤภูมิ		
กรรมการฯ	ทรงยศ วงศ์ประพฤติกิติ		
กรรมการฯ	นายเชอศักดิ์ เย็นจระ		
ผู้ควบคุมงาน	นายอาทิตย์ ทองจันทร์		
ผู้ควบคุมงาน	นายธงชัย สาคโค		๑ กย. ๕๖
ผู้ควบคุมงาน	นายกิตติภูมิ พวงใหญ่		

ชอกแบบ

นายช่างโยธา			
นายช่างศิลปกรรม			
นักวิชาการช่างศิลป์			
นักโบราณคดี			
สถาปนิก			
ภูมิสถาปนิก			
วิศวกรโยธา			

ตรวจ / เห็นชอบ

สถาปนิก			
วิศวกรโยธา	นายสุทธชาย พานสุวรรณ		
หมากลุ่มโบราณคดี	นส.เสริมสุข ประภคฤภูมิ		
หมากลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน	นายพิชัย บุญแจ้ง		
ผ.ส.ศก.3 อย.	นายเอก สิทนามาศย์		
ผ.ส.ศก.	นายธราพงษ์ ศรีสุชาติ		

ผู้อนุมัติ

อธิบดี

แบบ

บูรณะซ่อมแซมอุโบสถ(เก่า) วัดหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา

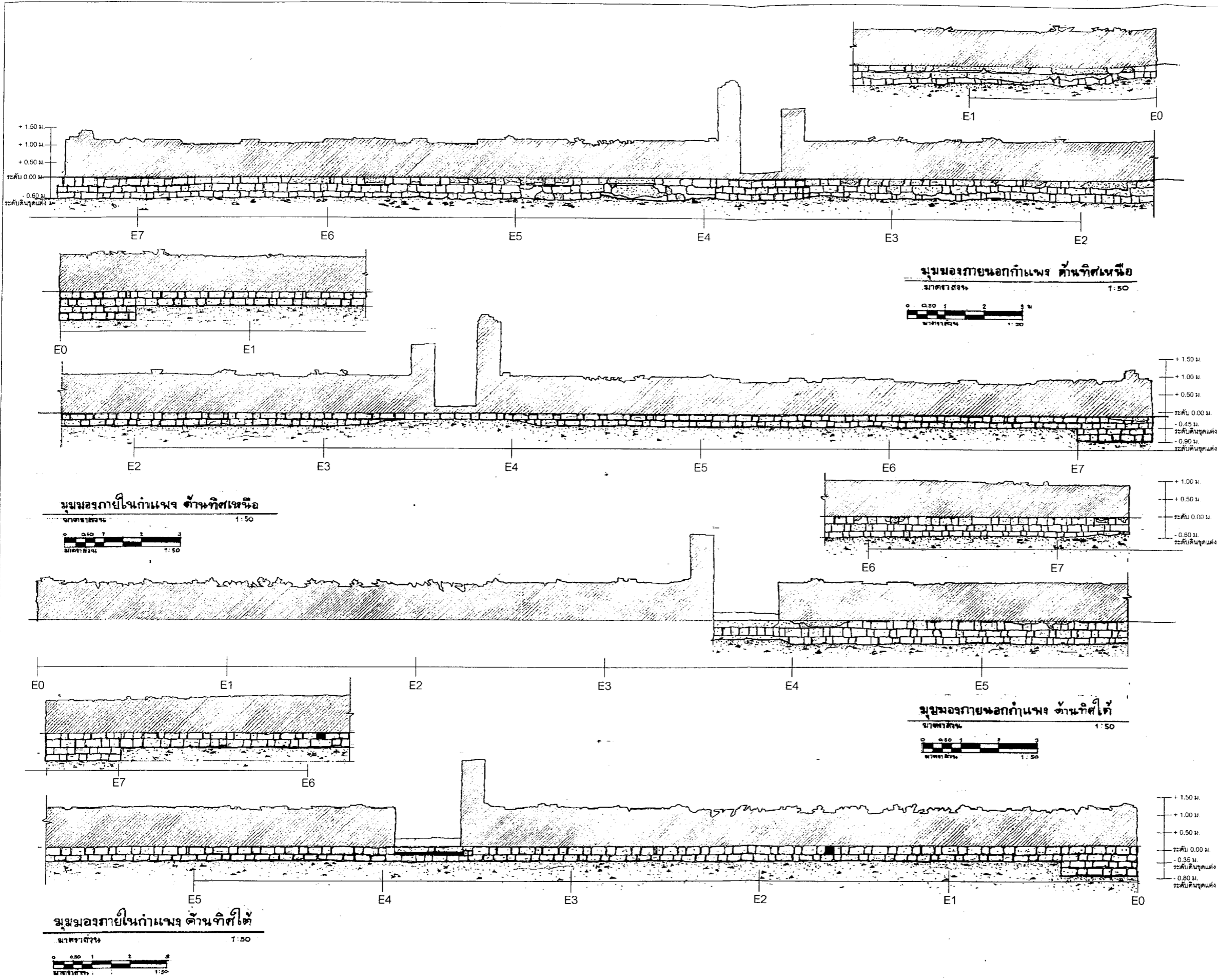
แสดง แบบชุดตั้งผนังรอบพระอุโบสถ

รหัส	มาตราส่วน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
	๑:๕๐	๓	

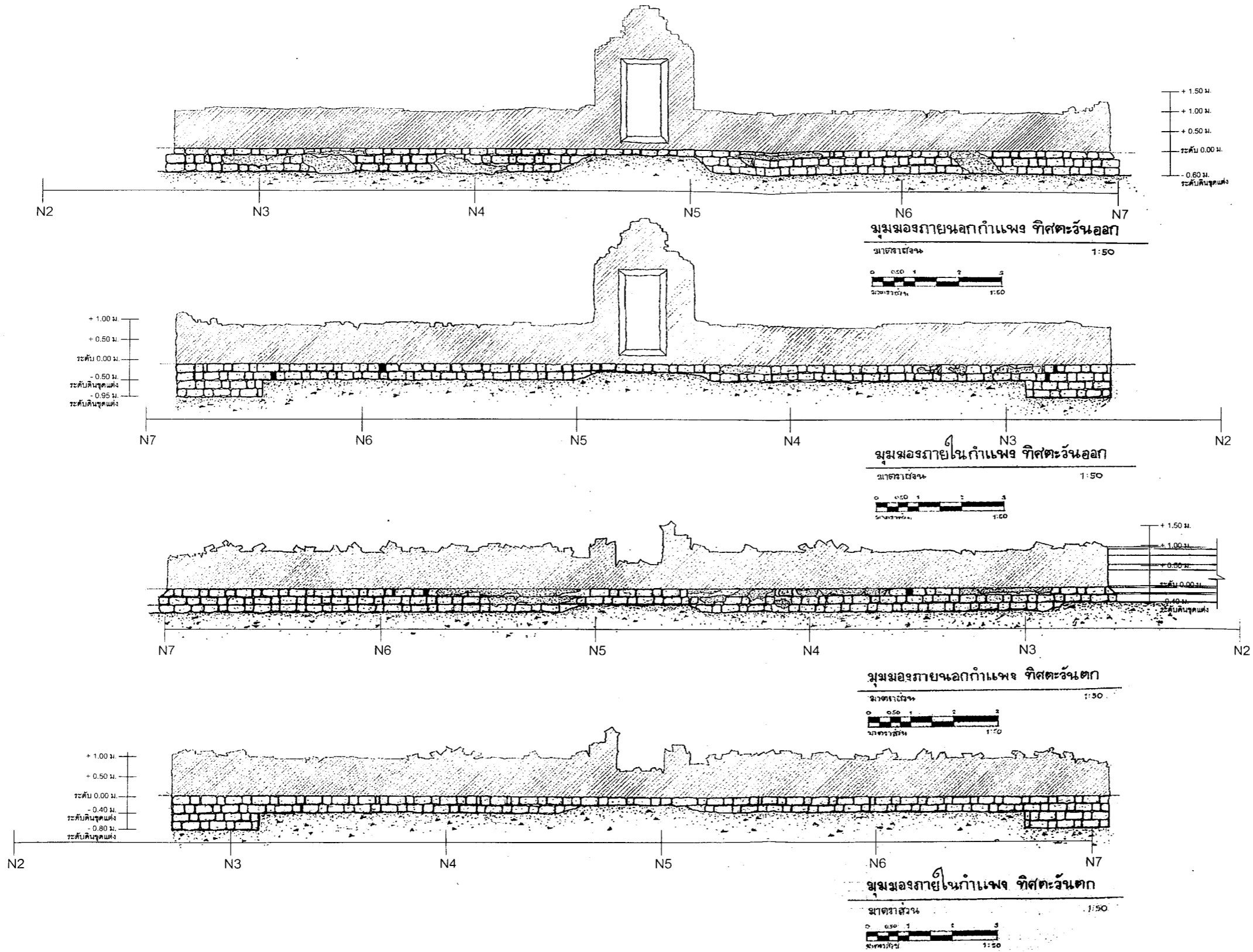
สำนักศิลปากรที่ ๓
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรมศิลปากร

ผังตั้งขึ้น			
ผู้ปฏิบัติงาน			
บริษัทกันตกันนิษฐ์ก่อสร้าง จำกัด 114/114 ซอย 6/3 หมู่ 10 ถนนศรีนครินทร์-สุพรรณบุรี ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110			
สำรวจ/เขียนแบบ			
สำรวจ			
เขียน	อนุรัตน์ พะอบเงิน		
คัดลอก			
คณะกรรมการตรวจการจ้าง			
ประธานกรรมการฯ	นายเอก สิทนามาศย์		
กรรมการฯ	นายพิชัย บุญแจ้ง		
กรรมการฯ	นส.เสริมสุข ประภคฤภูมิ		
กรรมการฯ	ทรงยศ วงศ์ประภคฤภูมิ		
ผู้ควบคุมงาน	นายเทอดศักดิ์ เอ็นจอร์		
ผู้ควบคุมงาน	นายธงชัย สาโค		
ผู้ควบคุมงาน	นายกิตติภูมิ พ่วงไพฑูย์		
ออกแบบ			
นายช่างโยธา			
นายช่างศิลปกรรม			
นักวิชาการช่างศิลป์			
นักโบราณคดี			
สถาปนิก			
ภูมิสถาปนิก			
วิศวกรโยธา			
ตรวจ / เห็นชอบ			
สถาปนิก			
วิศวกรโยธา	นายสุทธชาย พานสุวรรณ		
หมากลุ่มโบราณคดี	นส.เสริมสุข ประภคฤภูมิ		
หมากลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน	นายพิชัย บุญแจ้ง		
ผ.ศ.ค.3 อย.	นายเอก สิทนามาศย์		
ผ.ศ.บค.	นายธราพงษ์ ศรีสุชาติ		
ผู้อนุมัติ			
อธิบดี			
แบบ			
บูรณะซ่อมแซมอุโบสถ(เก่า) วัดสว่างคัน ๑ พระนครศรีอยุธยา			
แสดง แบบจุดแต่งกำแพงด้านทิศเหนือ, ทิศใต้ พระอุโบสถ วัดสว่างคัน			
รหัส	มาตราส่วน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
	๑:๕๐	๔	
สำนักศิลปากรที่ ๓ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
กรมศิลปากร			

ผังดัชนี

ผู้ปฏิบัติงาน

บริษัทกันตกันนิษฐ์ก่อสร้าง จำกัด
 114/114 ซอย 6/3 หมู่ 10 ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี
 ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110

สำรวจ/เขียนแบบ

สำรวจ			
สำรวจ			
เขียน	อนุรัตน์ พะอบเงิน		
คัดลอก			

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการฯ	นายเอก สิทมาตย์		
กรรมการฯ	นายพิชัย บุญแจ้ง		
กรรมการฯ	นส.เสริมสุข ประภคติภูมิ		
กรรมการฯ	ทรงยศ วงศ์ประภคติ		
กรรมการฯ	นายเทอดศักดิ์ เย็นจระ		
ผู้ควบคุมงาน	นายฤทธิเดช ทองจันทร์		
ผู้ควบคุมงาน	นายธงชัย สาคิด		๑๓ ก.ย. ๕๖
ผู้ควบคุมงาน	นายกิตติภูมิ พงษ์ใหญ่ชัย		

ออกแบบ

นายช่างโยธา			
นายช่างศิลปกรรม			
นักวิชาการช่างศิลป์			
นักโบราณคดี			
สถาปนิก			
ภูมิสถาปนิก			
วิศวกรโยธา			

ตรวจ / เห็นชอบ

สถาปนิก			
วิศวกรโยธา	นายสุคชาย พานสุวรรณ		
หน.กลุ่มโบราณคดี	นส.เสริมสุข ประภคติภูมิ		
หน.กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน	นายพิชัย บุญแจ้ง		
ผอ.สศก.3 อย.	นายเอก สิทมาตย์		
ผอ.สศค.	นายธราพงษ์ ศรีสุชาติ		

ผู้อนุมัติ

อธิบดี			
--------	--	--	--

แบบ
 บูรณะซ่อมแซมอุโบสถ (เก่า) วัดสว่างคันฉ่อง จ.พระนครศรีอยุธยา

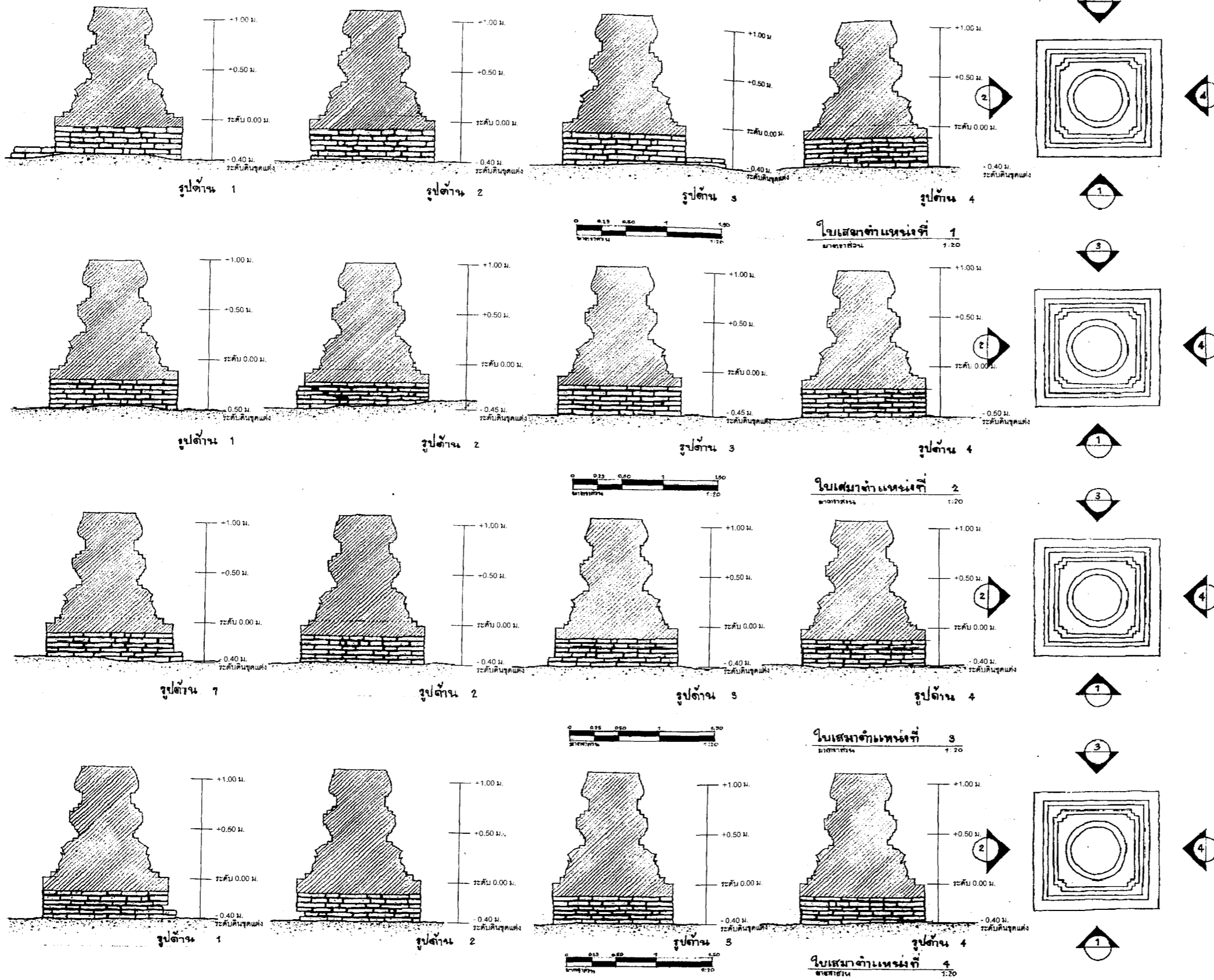
แสดง
 แบบจุดตัดกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออก, ทิศตะวันตก พระอุโบสถ วัดสว่างคันฉ่อง

รหัส	ภาคส่วน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
	๑:๕๐	๕	

สำนักศิลปากรที่ ๓
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรมศิลปากร

ผังดัชนี

ผู้ปฏิบัติงาน

บริษัทกันตกันนิษฐ์ก่อสร้าง จำกัด
114/114 ซอย 6/3 หมู่ 10 ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี
ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110

สำรวจ/เขียนแบบ

สำรวจ			
เขียน	อนุรัตน์ พะอบเงิน		
คัดลอก			

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายอนันต์ สีหามาตย์		
กรรมการ	นายพิชัย บุญแจ้ง		
กรรมการ	น.ส.เสวิมสุข ประภคติกุลิ		
กรรมการ	ทรงยศ วงศ์ประทีติ		
กรรมการ	นายเทอดศักดิ์ เจริญระ		
ผู้ควบคุมงาน	นายฤทธิเดช ทองจันทร์		
ผู้ควบคุมงาน	นายอภัย สาโค		
ผู้ควบคุมงาน	นายกิตติภูมิ พวงใหญ่		

ออกแบบ

นายช่างโยธา			
นายช่างศิลปกรรม			
นักวิชาการช่างศิลป์			
นักโบราณคดี			
สถาปนิก			
ภูมิสถาปนิก			
วิศวกรโยธา			

ตรวจ / เห็นชอบ

สถาปนิก			
วิศวกรโยธา	นายสุทธชาย พานสุวรรณ		
หม่อมโบราณคดี	น.ส.เสวิมสุข ประภคติกุลิ		
หม่อมอนุรักษ์โบราณสถาน	นายพิชัย บุญแจ้ง		
ผอ.ส.ค.3 อ.ย.	นายอนันต์ สีหามาตย์		
ผอ.ส.บ.ค.	นายธราพงษ์ ศรีสุชาติ		

ผู้อนุมัติ

อธิบดี			
แบบ	บูรณะซ่อมแซมในสถูป (เก่า) วัดสว่างค จ.พระนครศรีอยุธยา		

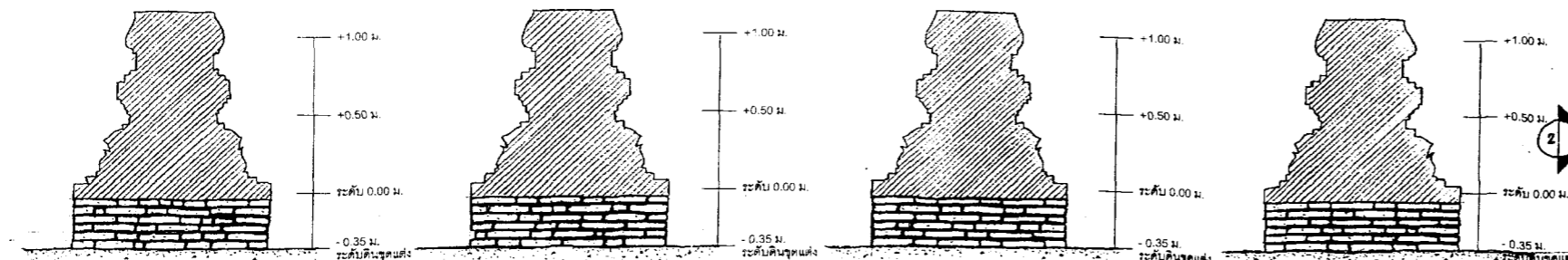
แสดง แบบชุดมาตรฐานใบเสมา 1-4

รหัส	มาตราส่วน	แผ่นที่	จำนวนแผ่น
	๑:๒๐	b	

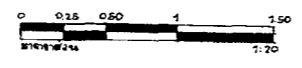
สำนักศิลปากรที่ ๓
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรมศิลปากร

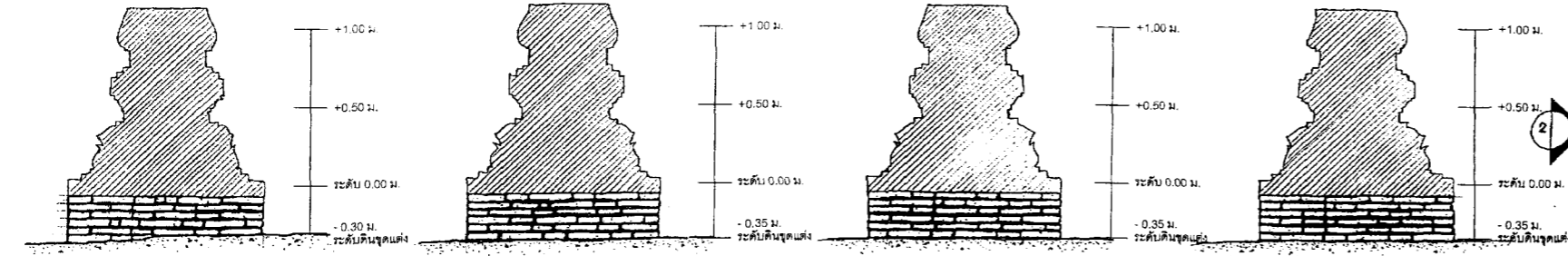
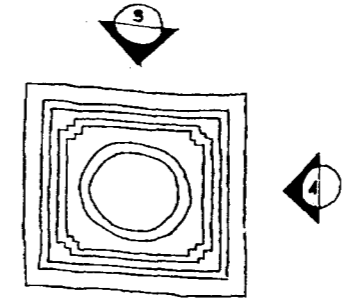

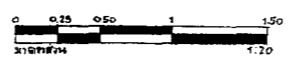
รูปด้าน 1 รูปด้าน 2 รูปด้าน 3 รูปด้าน 4

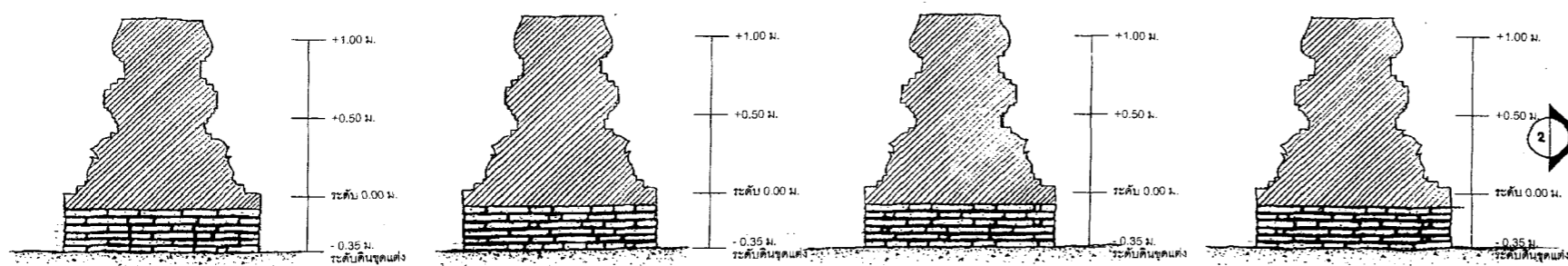
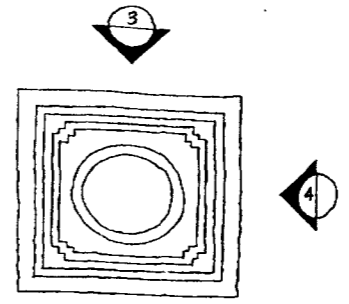
ใบเสมาตำแหน่งที่ 5
มาตราส่วน 1:20

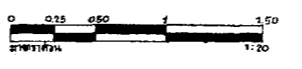
รูปด้าน 1 รูปด้าน 2 รูปด้าน 3 รูปด้าน 4

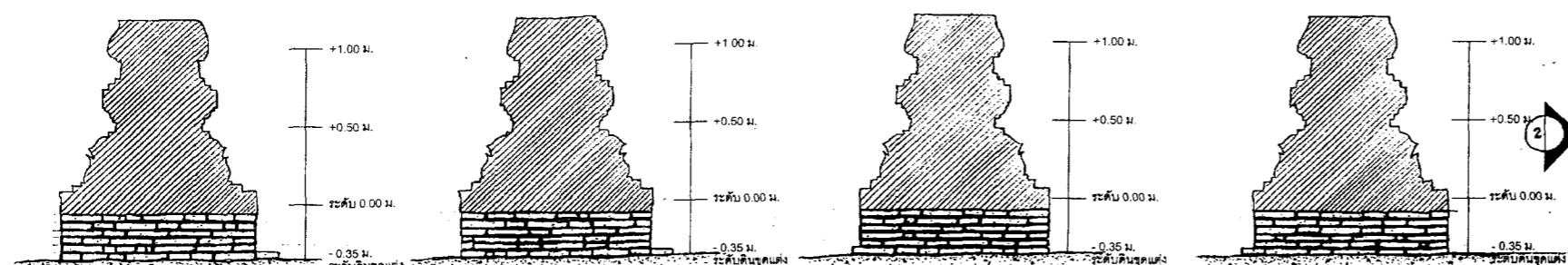
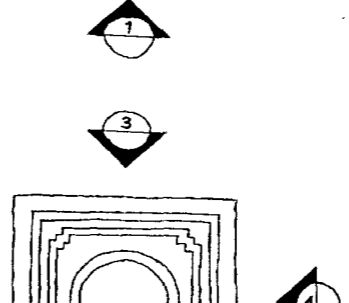
ใบเสมาตำแหน่งที่ 6
มาตราส่วน 1:20

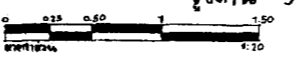
รูปด้าน 1 รูปด้าน 2 รูปด้าน 3 รูปด้าน 4

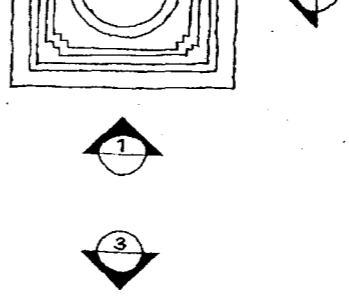
ใบเสมาตำแหน่งที่ 7
มาตราส่วน 1:20

รูปด้าน 1 รูปด้าน 2 รูปด้าน 3 รูปด้าน 4

ใบเสมาตำแหน่งที่ 8
มาตราส่วน 1:20

ผังดัดขึ้น

ผู้ปฏิบัติงาน

บริษัทกันตกันนิษฐ์ก่อสร้าง จำกัด
114/114 ซอย 6/3 หมู่ 10 ถนนตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี
ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110

สำรวจ/เขียนแบบ

สำรวจ			
เขียน	อนุรัตน์ พะอบเงิน		
คัดลอก			

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายเอนก สีหามาตย์		
กรรมการ	นายพิชัย บุญแจ้ง		
กรรมการ	นส.เสริมสุข ประภคฤณี		
กรรมการ	ทรงยศ วงศ์ประทีปศิริ		
กรรมการ	นายเทศศักดิ์ เข็นจระ		
ผู้ควบคุมงาน	นายฤทธิเดช ทองจันทร์		
ผู้ควบคุมงาน	นายธงชัย ลาโค		
ผู้ควบคุมงาน	นายกิตติภูมิ พ่วงใหญ่		

ออกแบบ

นายช่างโยธา			
นายช่างศิลปกรรม			
นักวิชาการช่างศิลป์			
นักโบราณคดี			
สถาปนิก			
ภูมิสถาปนิก			
วิศวกรโยธา			

ตรวจ / เห็นชอบ

สถาปนิก			
วิศวกรโยธา	นายสุชาย พานสุวรรณ		
หน.กลุ่มโบราณคดี	นส.เสริมสุข ประภคฤณี		
หน.กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน	นายพิชัย บุญแจ้ง		
ผ.ส.ศก.3 อย.	นายเอนก สีหามาตย์		
ผ.ส.ศก.	นายธราพงษ์ ศรีสุชาติ		

ผู้อนุมัติ

อธิบดี			
แบบ	บูรณะซ่อมแซมอุโบสถ(เก่า) วัดสุทธาราม จ.พระนครศรีอยุธยา		

นตสจ	แปลนพระอุโบสถ(เก่า) วัดสุทธาราม		
รหัส	มาตรฐาน ๑/๒๐	แผ่นที่ ๘	จำนวนแผ่น

สำนักศิลปากรที่ ๓
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรมศิลปากร

